

Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku
***„Kujawsko-Pomorskiego Programu
na Rzecz Ekonomii Społecznej
do roku 2020”***

*Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Toruniu*

Toruń, czerwiec 2017 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (<i>stan na dzień 31.12.2016 r.</i>)	5
Spółdzielnie socjalne	5
Centra i kluby integracji społecznej.....	6
Zakłady aktywności zawodowej	7
Warsztaty terapii zajęciowej	8
Organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą	9
Priorytet 1 Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej.....	11
Priorytet 2 Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania	21
Priorytet 3 Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami	40
Priorytet 4 Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej.....	51
Osiągnięte wskaźniki	54
Podsumowanie	57
Aneks nr 1 Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim.....	64
Aneks nr 2 Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim	69
Aneks nr 3 Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim	70
Aneks nr 4 Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim	73
Aneks nr 5 Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim	74
Aneks nr 6 Podmioty wyróżnione <i>Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej</i> „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2015 i 2016.....	78
Aneks nr 7 Baza OWES	80
Aneks nr 8 Skład osobowy <i>Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej</i>	82

Wykaz skrótów

CIS – centrum integracji społecznej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

ES – ekonomia społeczna

IZ RPO WK-P 2014-2020 – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KIS – klub integracji społecznej

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

LGD – lokalna grupa działania

LGR – lokalna grupa rybacka

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO – (ang. *non-governmental organization*) organizacja pozarządowa

OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

PES – podmiot ekonomii społecznej

Program - „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”

PS – przedsiębiorstwo społeczne

PUP – powiatowy urząd pracy

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

RPO WK-P 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

WTZ – warsztat terapii zajęciowej

ZAZ – zakład aktywności zawodowej

Wprowadzenie

10 czerwca 2014 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 24/815/14 przyjął do realizacji „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”.

Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku Programu, w sposób kompleksowy przedstawia podejmowane działania, które wpisały się w realizację celu głównego – *Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno – gospodarczym, w tym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim*.

W celu pozyskania informacji niezbędnych do przygotowania Sprawozdania zebrano informacje od różnych instytucji z województwa kujawsko-pomorskiego bezpośrednio lub pośrednio powiązanych z sektorem ekonomii społecznej, m.in.: od jednostek samorządu terytorialnego, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, regionalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Do przygotowania sprawozdania zostały także wykorzystane dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane pozyskane z Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Zebrane dane, w tym działania oraz realizowane przedsięwzięcia zostały pogrupowane i przypisane do poszczególnych priorytetów, celów szczegółowych Programu, a następnie do kierunków interwencji. Sprawozdanie zawiera także tabelę monitorowania wskaźników zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Sprawozdanie opracowano w ramach projektu „*Koordinacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim*” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w części współfinansowanej ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (stan na dzień 31.12.2016 r.)

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.¹

W 2016 roku w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowane były następujące podmioty ekonomii społecznej (stan na 31.12.2016 r.):

- spółdzielnie socjalne – 70²,
- centra integracji społecznej – 4,
- kluby integracji społecznej – 21,
- zakłady aktywności zawodowej – 9,
- warsztaty terapii zajęciowej – 36,
- organizacje pozarządowe³ prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą – 1 071.

Ekonomia społeczna skupia się nie tyle na zapewnieniu korzyści członkom (zasada wzajemności), ile na zapewnieniu korzyści społecznościom lokalnym i osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Spółdzielnie socjalne

Spółdzielnia socjalna to wyjątkowy podmiot gospodarczy, łączący w sobie cechy przedsiębiorstwa i organizacji pozarządowej. Cechą, która wyróżnia spółdzielnię socjalną jest nadrzędność celów społecznych nad maksymalizacją zysków. Zasadniczym celem istnienia spółdzielni jest udzielenie trwałego wsparcia osobom, które z różnych powodów są w trudnym położeniu na rynku pracy i w związku z tym znalazły się w niestabilnej sytuacji życiowej. Praca w spółdzielni to nie tylko możliwość podjęcia zatrudnienia, ale także szansa na zdobycie wartościowych doświadczeń na rynku pracy, wzięcie spraw w swoje ręce, zdobycie nowych kwalifikacji, nauka współdziałania, rozwój osobisty, społeczny i zawodowy. Członkowie spółdzielni są w pełni odpowiedzialni za sprawy przedsiębiorstwa, uczą się samodzielności i długofalowego planowania, wspólnego decydowania. Sami dbają o finanse, zarządzają własną działalnością, wyznaczają kierunki rozwoju. Spółdzielnię socjalną założyć mogą osoby fizyczne (minimum 5 osób, wśród nich min. 50% osób z następujących grup: osoby bezrobotne, niepełnosprawne, osoby bezdomne, osoby po terapii leczenia uzależnień, osoby chore psychicznie, osoby zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy) oraz osoby prawne (minimum 2 osoby prawne – organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego lub kościelne osoby prawne). Spółdzielnia socjalna osób prawnych, w ciągu 6 miesięcy od daty założenia, ma obowiązek zatrudnienia minimum 5 osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Osoby te po roku trwania mają prawo stać się członkami spółdzielni.

---

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, str. 21

² Obecnie część z tych spółdzielni jest w stanie likwidacji lub została wykreślona z KRS-u.

³ Z uwagi na brak danych dotyczących organizacji pozarządowych za rok 2016, podane dane dotyczą 2014 roku.

Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego do dnia 31.12.2016 r. w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowano 70 spółdzielni socjalnych⁴.

W 2016 roku w regionie zarejestrowano tylko jedną nową spółdzielnię socjalną - Spółdzielnia Socjalna "Aktywni Tu i Teraz" z siedzibą w Krążkowie (powiat bydgoski).

Wśród 70 spółdzielni socjalnych znalazło się 16 spółdzielni założonych przez osoby prawne oraz 54 spółdzielnie założone przez osoby fizyczne.

Wykaz spółdzielni socjalnych zarejestrowanych w województwie kujawsko-pomorskim ujęto w Aneksie nr 1 do sprawozdania.

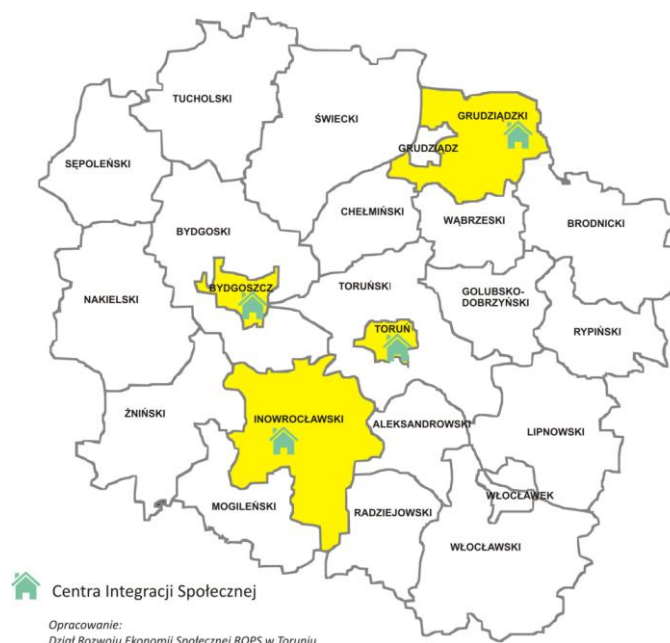
Centra i kluby integracji społecznej

Centra i kluby integracji społecznej służą reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Centrum integracji społecznej to miejsce, w którym osoby uczestnicząc w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach integracyjnych przygotowują się do pracy na otwartym rynku. Uczestnikami CIS-ów są osoby, które z różnych względów nie mogą znaleźć, bądź utrzymać pracy (niepełnosprawni, bezdomni, długotrwale bezrobotni, byli więźniowie, uzależnieni od alkoholu i narkotyków po zakończonym leczeniu). Zatrudnienie socjalne nie jest pracą zarobkową, lecz aktywnością, dzięki której osoba wykluczona zdobywa umiejętności zawodowe, odzyskuje godność i wiarę w siebie.

Wg stanu na dzień 01.01.2017 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowały 4 centra integracji społecznej (Aneks nr 2).

Mapa 1. Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 r. (w układzie powiatowym)

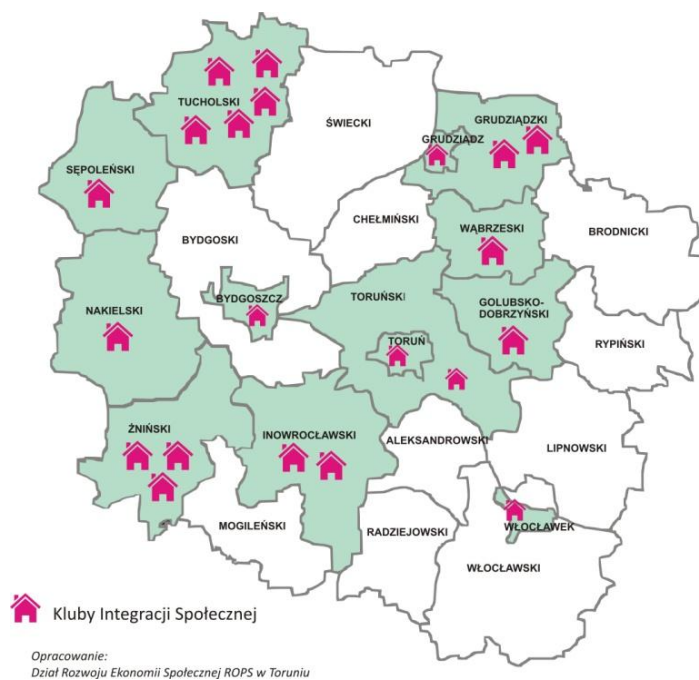

Źródło danych: Rejestr Centrów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko – Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

⁴ Zgodnie z informacją z Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), 3 spółdzielnie socjalne zostały wykreślone z rejestru.

Klub integracji społecznej to miejsce integrowania grup o podobnych trudnościach i problemach życiowych, gdzie wspierane są wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia. Udział w zajęciach klubu integracji społecznej umożliwia odbudowywanie umiejętności w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych, a także w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Z KIS-ów mogą korzystać osoby wykluczone i marginalizowane społecznie, zwłaszcza: bezrobotni, uchodźcy, bezdomni, uzależnieni po okresie leczenia, niepełnosprawni w tym chorzy psychicznie i upośledzeni umysłowo. Zajęcia w KIS-ach mogą przybierać różne formy: szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, prace interwencyjne, staże. Wg Rejestru Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego (stan na dzień 01.01.2017 r.) w województwie kujawsko-pomorskim działało 21 klubów integracji społecznej (Aneks nr 3).

Mapa 2. Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Rejestr Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko – Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

Zakłady aktywności zawodowej

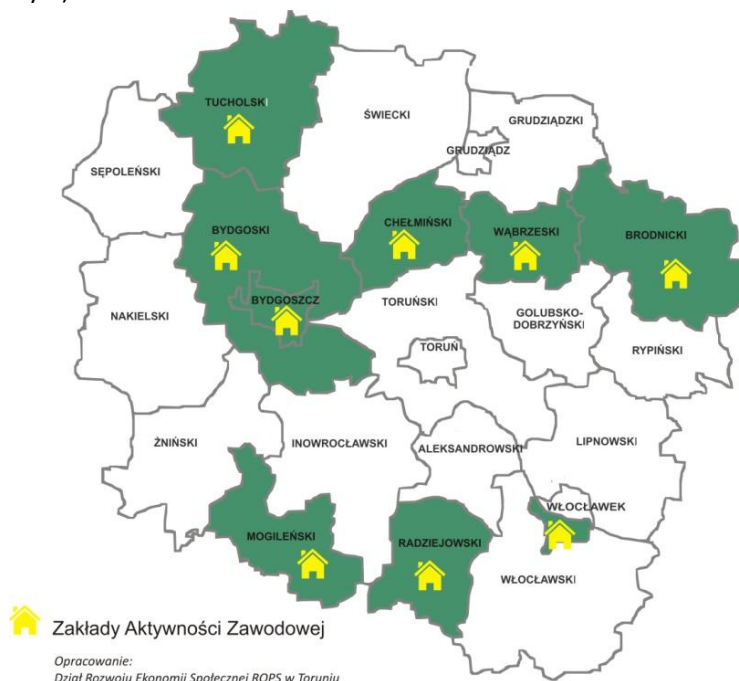
Celem zakładów aktywności zawodowej jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Dochody jakie osiąga zakład przeznaczone są m.in. na doposażenie stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, wsparcie ich rehabilitacji i potrzeb związanych z funkcjonowaniem w społeczeństwie.

Do dnia 31 grudnia 2016 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 9 Zakładów Aktywności Zawodowej: w Bydgoszczy, Białych Błotach, Brodnicy, Wąbrzeźnie, Drzonowie, Radziejowie, Tucholi, Przyjezierzu i Włocławku, w których zatrudnionych było łącznie

450 osób, w tym 350 osób niepełnosprawnych. W porównaniu z rokiem 2015, ogólny stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zaz na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zwiększył się o 39 osób. Odnotowano również zmianę struktury zatrudnienia. Zatrudnienie wśród osób legitymujących się umiarkowanym stopniem niepełnosprawności wzrosło o 40 osób, a wśród osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności wzrosło o 8 osób. W tym samym czasie o 12 osób wzrosło zatrudnienie wśród kobiet oraz o 2 osoby wśród mieszkańców wsi.⁵

Wykaz zakładów aktywności zawodowej zawiera Aneks nr 4 do sprawozdania.

Mapa 3. Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia.

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty te mają na celu przywrócenie osób niepełnosprawnych społeczeństwu poprzez kształtowanie w nich zdolności współżycia z innymi oraz dostosowania się i radzenia sobie w środowisku, w którym żyją.

Korzyści z WTZ odnosi nie tylko osoba niepełnosprawna i jego rodzina, ale także całe społeczeństwo. Dzięki uczestnictwu w terapii zajęciowej osoby niepełnosprawne czują się akceptowane przez innych, przekonują się, że pomimo niepełnosprawności są w pełni wartościowymi członkami społeczeństwa, uczą się samodzielnego rozwiązywania problemów, pokonywania trudności, jak również zdobywają umiejętności kontrolowania swoich emocji.

Zgodnie z danymi Departamentu Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz

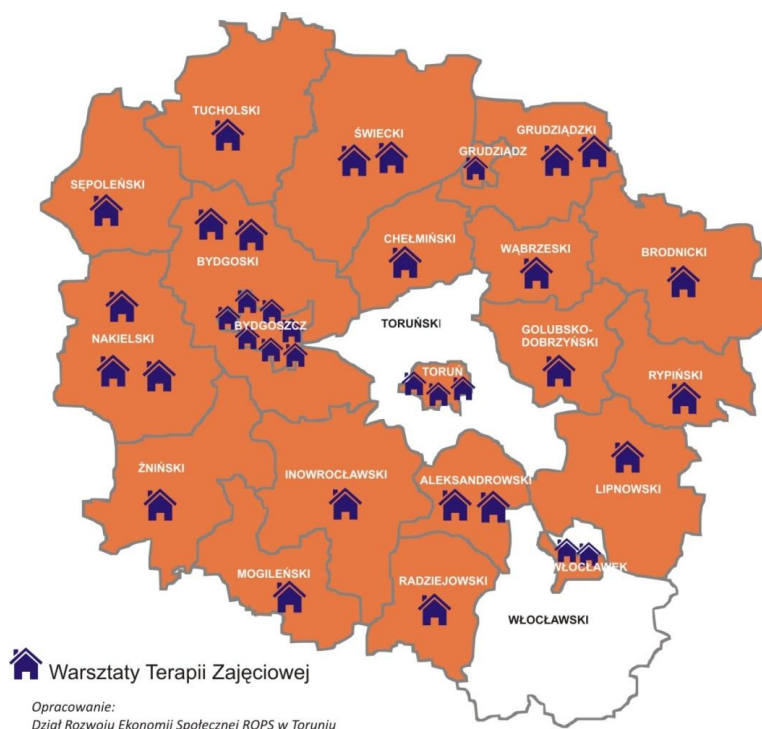
⁵ Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku, Załącznik do uchwały nr 10/383/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 marca 2017 r., str. 45-46

danymi własnymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 36 warsztatów terapii zajęciowej (stan na dzień 31.12.2016 r.) (Aneks nr 5).

W 2016 r. z terapii zajęciowej skorzystały 1 282 osoby⁶.

Mapa 4. Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia oraz dane własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu.

Organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną bądź gospodarczą⁷

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim działało 4121 organizacji trzeciego sektora (w tym stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe). Z tego 74 % NGO prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, pozostałe zaś odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą.

Głównym terenem działania większości organizacji jest obszar danej gminy lub powiatu, na który wskazało 60,7% badanych organizacji. Mniej organizacji podejmuje działalność na obszarze najbliższego sąsiedztwa (49,4%), województwa (47,3%), lub całego kraju (34,3%). Organizacje

⁶ Na podstawie Sprawozdania z realizacji w 2016 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku.

⁷ W momencie przygotowywania sprawozdania, dane dotyczące organizacji pozarządowych były dostępne tylko za rok 2014.

działające na największą skalę, to przeważnie organizacje z dwóch największych miast województwa.⁸

Organizacje pozarządowe w województwie kujawsko-pomorskim działają najczęściej w sferze sportu, turystyki, rekreacji i hobby (62,49% organizacji), edukacji i wychowania, kultury i sztuki, ochrony zdrowia czy też rozwoju lokalnego.

---

⁸ *Diagnoza NGO 2014. Badanie kondycji trzeciego sektora i sytuacji wolontariatu w województwie kujawsko-pomorskim, Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych Tłok, 2015 r.*

Priorytet 1

Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 1.1

Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunek interwencji:

1.1.1 Wsparcie i rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ dofinansowano działalność 9 zakładów aktywności zawodowej w regionie,
- ✓ ogłoszono 3 konkursy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w których wspierany był rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ,
- ✓ wspierano pracowników instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej poprzez doradztwo, szkolenia, spotkania.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

- **Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej**

Do dnia 31 grudnia 2016 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 9 Zakładów Aktywności Zawodowej: w Bydgoszczy, Białych Błotach, Brodnicy, Wąbrzeźnie, Drzonowie, Radziejowie, Tucholi, Przyjezierzu i Włocławku, w których zatrudnionych było łącznie 450 osób, w tym 350 osób niepełnosprawnych.

Wsparcie na utworzenie i działalność zakładów aktywności zawodowej w 2016 roku realizowane było ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego (8 194 120,93 zł)⁹ oraz ze środków z budżetu województwa (106 755,00 zł)¹⁰.

Zestawienie przyznanych dotacji w ramach zadania dofinansowanie ze środków PFRON kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w 2016 roku

L.P.	Podmiot zawierający umowę/Organizator	Określenie realizowanego zadania województwa	Kwota przyznana w zł
1	Miasto Bydgoszcz ul. Jezuicka 1 85-102 Bydgoszcz	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	906 500,00

⁹ Zgodnie z wykonaniem planu finansowego.

¹⁰ Dotacja celowa na podstawie art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 2046).

2	Gmina Białe Błota ul. Szubińska 7 86-005 Białe Błota	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	407 000,00
3	Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	555 800,00
4	Powiat Brodnicki ul. Kamionka 18 87-300 Brodnica	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	1 076 381,00
5	Gmina Lisewo ul. Chełmińska 2 86-230 Lisewo	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	1 116 486,64
6	Powiat Radziejowski ul. Kościuszki 17 87-200 Radziejów	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo - rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	1 110 000,00
7	Powiat Tucholski ul. Poczтовая 7 89-500 Tuchola	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo- rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	740 000,00
8	Gmina Strzelno ul. J Cieślewicza 2 88-320 Strzelno	dofinansowanie kosztów działalności obsługowo- rehabilitacyjnej zakładu aktywności zawodowej	499 500,00
9	Gmina Miasto Włocławek ul. Zielony Rynek 11/13 87-800 Włocławek	dofinansowanie kosztów tworzenia zakładu aktywności zawodowej	1 789 713,36 (zwrot 7 260,07)
Razem:			8 194 120,93

Opracowano na podstawie danych z Departamentu Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia, Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych¹¹

¹¹ Źródło: Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku, Załącznik do uchwały nr 10/383/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 marca 2017 r., str. 38

- **Wspieranie pracowników instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, w ramach projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach Osi Priorytetowej 9 Solidarne społeczeństwo, Działania 9.4 Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałania 9.4.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 współfinansowanej ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizował spotkania skierowane do pracowników instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej.

W 2016 roku zrealizowano:

- spotkanie sieciujące WTZ z województwa kujawsko-pomorskiego (Spotkanie odbyło się w dniu 19 lutego 2016 r. w Bydgoszczy z udziałem przedstawicieli 5 WTZ.)
- spotkanie sieciujące CIS i KIS z województwa kujawsko-pomorskiego (Spotkanie odbyło się w dniu 31 marca 2016 r. w Toruniu z udziałem przedstawicieli z 4 CIS i 11 KIS).

Spotkania umożliwiły wymianę informacji pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, WTZ), a także były okazją do monitorowania potrzeb rozwojowych PES oraz możliwości ich zaspokajania.

- **Wspieranie rozwoju instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ w ramach konkursów RPO WK-P 2014-2020**

W 2016 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, ogłosiła 3 konkursy, w ramach których wspierany był rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ.

Wykaz konkursów:

- RPKP.09.01.01-IZ.00-04-075/16
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-050/16
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-049/16

W ramach konkursu numer RPKP.09.01.01-IZ.00-04-075/16 dofinansowanie mogło zostać przyznane m.in. na:

- zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy realizowane poprzez:
  - a) programy reintegracji zawodowej i społecznej realizowane przez podmioty, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
  - b) programy na rzecz wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach WTZ i ZAZ).

W ramach konkursu numer RPKP.09.02.01-IZ.00-04-050/16 do wsparcia przewidziano zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także

powrót na rynek pracy realizowane poprzez programy na rzecz wsparcia zatrudnienia oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach WTZ i ZAZ).

W ramach konkursu numer RPKP.09.02.01-IZ.00-04-049/16 do wsparcia przewidziano zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy realizowane poprzez programy reintegracji zawodowej i społecznej realizowane przez podmioty, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Do końca grudnia 2016 roku powyższe konkursy nie zostały rozstrzygnięte.

W 2016 roku w ramach RPO WK-P 2014-2020 realizowane były dwa projekty¹² wpisujące się w kierunek interwencji 1.1.1.

- Projekt „*Stacja Aleksandrów Kujawski*” realizowany przez CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne.

Cel projektu: podniesienie aktywności społecznej i zawodowej uczestników zagrożonych lub dotkniętych społecznym wykluczeniem poprzez realizację programu zatrudnienia socjalnego w CIS, składającego się z:

- reintegracji społecznej (zajęcia grupowe z zakresu treningu interpersonalnego, doradztwa zawodowego, gospodarowania budżetem domowym, profilaktyki uzależnień oraz indywidualne poradnictwo psychologiczne, prawne, zawodowe, psychoterapia),
  - reintegracji zawodowej (szkolenia teoretyczne oraz praktyki zawodowe u pracodawców).
- Projekt skierowany jest do 40 niezatrudnionych mieszkańców gminy wiejskiej Aleksandrów Kujawski i realizowany jest w trójsektorowym partnerstwie CISTOR SPS (organizacja pozarządowa prowadząca CIS), PUP Aleksandrów Kujawski (rynek pracy) i GOPS Aleksandrów Kujawski (pomoc społeczna).

- Projekt „*Aktywni Niepełnosprawni*” realizowany przez Gminę Stolno
Celem projektu jest przeprowadzenie zindywidualizowanych i kompleksowych działań umożliwiających aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy 24 osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu chełmińskiego poprzez realizację programu na rzecz wsparcia zatrudnienia, rehabilitacji zawodowej i społecznej. Realizacja projektu przyczynić się ma do podjęcia zatrudnienia poza ZAZ oraz wsparcie otoczenia tych osób usługami asystenckimi (doradca zawodowy, tutor, itp).

Działania realizowane przez OWES-y¹³

---

¹² Projekty realizowane były w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w ramach RPO WK-P 2014-20220 w 2015 roku.

¹³ Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, których działania wykazywane są w Sprawozdaniu prowadzone są przez następujące podmioty: *Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA, Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy i Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia, Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenie TILIA, Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK.*

Z uwagi na trwałość projektów realizowanych w ramach PO KL, ROPS zwrócił się także do *Fundacji Gospodarczej Pro Europa* oraz *Centrum Edukacji i Kultury „Zenit” inż. Ryszard Girczyc*, z zapytaniem o działania realizowane w obszarze ekonomii społecznej. Zgodnie z otrzymaną informacją - podmioty te w 2016 roku nie realizowały żadnych działań w obszarze ekonomii społecznej.

W działania obejmujące wspieranie i rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno – zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ, zaangażowane były Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej funkcjonujące na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV
prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1
(powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku, w ramach działalności OWES zorganizował szkolenie dla pracowników ZAZ, w którym udział wzięło 12 osób. Celem działania było wsparcie przedstawicieli podmiotu ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu
prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie
subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach działań OWES w Toruniu, w 2016 roku odbyły się 2 spotkania kooperacyjne pod kątem możliwości budowania potencjału rozwojowego dla tworzenia spółdzielni socjalnych przy udziale podopiecznych instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej. Na spotkaniach obecni byli przedstawiciele m.in. lokalnego samorządu oraz pracownicy WTZ i ZAZ (ZAZ Drzonowo, WTZ Karczemka). Ponadto, w ramach działań animacyjnych OWES odbyło się spotkanie z przedstawicielami CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne, poświęcone omówieniu możliwości wsparcia ze strony OWES Toruń przy zakładaniu przedsiębiorstwa społecznego.

OWES TŁOK
prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw
Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz,
wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku odbyły się 4 szkolenia wpisujące się w kierunek interwencji 1.1.1 *Wspieranie i rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ*. Szkolenia skierowane były do zespołów ds. ekonomii społecznej z tematu budowania powiązań kooperacyjnych. Udział w nich wzięło 49 osób. Spotkania odbyły się w Wąbrzeźnie, Brodnicy, Golubiu-Dobrzyniu, Świeciu.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki
w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski,
radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

OWES prowadził doradztwo skierowane do pracowników CIS i KIS. W 2016 roku przeprowadzono w sumie 16 godzin doradztwa grupowego dla 6 osób. Tematem doradztwa był proces ekonomizowania stowarzyszenia, form działalności i warunków zatrudnieniowych członków stowarzyszenia.

1.1.2 Tworzenie i upowszechnianie modelu indywidualnej ścieżki rozwoju osób korzystających z usług podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ ogłoszono 4 konkursy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w których przewidziano realizację działań w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby, rodziny, środowiska,
- ✓ OWES prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy realizował doradztwo, które obejmowało tworzenie ścieżki rozwoju zawodowego.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W 2016 roku Instytucja Zarządzająca Kujawsko-Pomorskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020 ogłosiła 4 konkursy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 – Działanie 9.2 Włączenie Społeczne.

Wykaz konkursów:

- RPKP.09.01.01-IZ.00-04-075/16
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-051/16
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-050/16
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-049/16

W ramach konkursów możliwe było realizowanie działań w ramach typu projektu:

Zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy realizowane poprzez:

- a) *programy reintegracji zawodowej i społecznej realizowane przez podmioty, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,*
lub
- b) *programy na rzecz wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach WTZ i ZAZ).*

Zaplanowane w ramach projektów działania wspierające osoby, rodziny i środowiska zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, musiały być realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby, rodziny, środowiska.

Indywidualna ścieżka reintegracji zostanie opracowana z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb.

Do dnia 31 grudnia 2016 roku, konkursy te nie zostały rozstrzygnięte.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej przeprowadził doradztwo indywidualne dla osób zainteresowanych działalnością w formie przedsiębiorstwa społecznego (40 godzin, dla 23 osób). Konsultacje indywidualne ze specjalistami obejmowały swoim zakresem zagadnienia tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, zarządzania zespołem i ścieżki rozwoju zawodowego.

Cel szczegółowy 1.2

Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej

1.2.1 Działania szkoleniowo-doradcze ukierunkowane na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zrealizowano wizyty studyjne oraz inne działania szkoleniowo – doradcze (łącznie dla 63 osób).

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku OWES zorganizował wizytę studyjną dla 12 uczestników ścieżki inkubacyjnej. Wizyta odbyła się do *Spółdzielni Socjalnej Lubiczanka*.

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku OWES TŁOK zrealizował 2 działania szkoleniowo-doradcze ukierunkowane na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej. Łącznie w działaniach udział wzięło 41 osób z 6 grup inicjatywnych.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W ramach kierunku interwencji 1.2.1 OWES zorganizował wizytę studyjną dla 10 osób. Celem wizyty była prezentacja dobrych praktyk stosowanych w podmiotach ekonomii społecznej. Wizyta odbyła się do trzech spółdzielni socjalnych. Uczestnicy mieli okazję zgłębić praktyczną wiedzę w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego, nabyć kontakty biznesowe przydatne do funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego.

1.2.2 Wsparcie finansowe umożliwiające powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ ogłoszono 1 konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej,
- ✓ wybrano 4 projektów do realizacji,
- ✓ dofinansowano utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej we Włocławku.

- **Działania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020**

W 2016 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 - ogłosiła konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej [konkurs nr RPKP.09.04.01-IZ.00-04-016/16].

Do wsparcia w ramach konkursu przewidziano następujący typ projektów:

- Wspieranie przedsiębiorczości społecznej oraz ekonomii społecznej zapewniające w ramach projektu w sposób komplementarny i łączny:
  - Wsparcie służące tworzeniu nowych przedsiębiorstw społecznych obejmujące:
    - działania z zakresu animacji i inkubacji;
    - wsparcie w zakresie szkoleń (w tym szkoleń zawodowych niezbędnych do pracy w przedsiębiorstwie społecznym), doradztwa oraz innych form służących nabyciu wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej w postaci przedsiębiorstwa społecznego w szczególności związanych ze sferą ekonomiczną,
    - bezzwrotne wsparcie finansowe (dotacje) na tworzenie nowych miejsc pracy poprzez utworzenie przedsiębiorstwa społecznego,
    - wsparcie pomostowe w formie finansowej, wsparcie pomostowe w formie zindywidualizowanych usług w szczególności ukierunkowanych na wzmocnienie kompetencji biznesowych;
  - Wsparcie rozwoju i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej poprzez:
    - działania ukierunkowane na podnoszenie umiejętności społecznych i kompetencji zawodowych, doświadczenia zawodowego pracowników oraz wolontariuszy PES w szczególności związanych ze sferą ekonomiczną,
    - działania służące nabyciu lub podniesieniu wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia, prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstwa społecznego, w szczególności związanych ze sferą ekonomiczną,
    - działania ukierunkowane na rozwój specjalistycznych usług dla podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności usług o charakterze biznesowym,
    - wsparcie finansowe (dotacje) na tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących podmiotach ekonomii społecznej wyłącznie pod warunkiem przekształcenia tych podmiotów w przedsiębiorstwo społeczne,
    - wsparcie finansowe (dotacje) na tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących przedsiębiorstwach

W odpowiedzi na konkurs wpłynęło 6 wniosków. Do dofinansowania zostały wybrane 4 projekty:

Lista projektów wybranych do dofinansowania				
Lp.	Wnioskodawca	Tytuł projektu	Kwota wnioskowanego dofinansowania (w zł)	Koszt całkowity projektu (w zł)
1	Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych „TŁOK”	OWES TŁOK	6 523 536,90	6 675 436,90
2	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kobiet „GINEKA”	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV	6 580 472,32	6 750 272,32
3	Fundacja „EKSPERT-KUJAWY”	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	8 934 518,80	9 139 908,80
4	Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu	8 922 629,34	9 331 229,34

Zgodnie z założeniami konkursu wnioski mogły składać następujące podmioty:

1. Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej posiadające akredytację;
2. podmioty lub partnerstwa świadczące usługi wsparcia ekonomii społecznej nieposiadające akredytacji, o ile uzyskają taką akredytację przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu.

Wnioskodawcy byli zobowiązani do określenia we wniosku o dofinansowanie projektu wskaźników efektywnościowych na minimalnym poziomie:

a) dla usług animacji lokalnej (usług animacyjnych) i usług rozwoju ekonomii społecznej (usług inkubacyjnych):

- i) wskaźnik 1: liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej - na poziomie minimum 30 (średniorocznie minimum 10);
- ii) wskaźnik 2: liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej - na poziomie minimum 18 (średniorocznie minimum 6);
- iii) wskaźnik 3: liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób, wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego - na poziomie minimum 21 (średniorocznie minimum 7);
- iv) wskaźnik 4: liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą w wyniku działalności OWES - na poziomie minimum 30 (średniorocznie minimum 10);

b) dla usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych (usług biznesowych):

- i) wskaźnik 5: liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych - na poziomie minimum 21 (średniorocznie minimum 7);
- ii) wskaźnik 6: procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem – na poziomie minimum 5% (średniorocznie).

Projekty swoim zasięgiem objęły całe województwo kujawsko-pomorskie, w podziale na 4 subregiony:

- **SUBREGION 1** (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz) - obszar działalności Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA,
- **SUBREGION 2** (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski) - obszar działalności Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej w Toruniu prowadzonego przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenie TILIA,
- **SUBREGION 3** (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński) - obszar działalności Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Pozarządowych TŁOK,
- **SUBREGION 4** (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek) - obszar działalności Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy.

Wykaz OWES stanowi Aneks nr 7 do sprawozdania.

- **Dofinansowanie kosztów tworzenia zakładów aktywności zawodowej**

W 2016 roku Gmina Miasto Włocławek ukończyła dwuletni proces tworzenia zakładu aktywności zawodowej we Włocławku. ZAZ we Włocławku uruchomiony został 20 grudnia 2016 roku. W nowym ZAZ powstały 34 miejsca pracy dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 5 miejsc pracy dla personelu. ZAZ specjalizuje się w usługach pralniczych, krawieckich, parkingowych, obsługi technicznej szkoleń, seminariów, konferencji i innych imprez okolicznościowych oraz wynajmu pomieszczeń wraz z wyposażeniem z przeznaczeniem na działalność edukacyjną, kulturalną i sportową.

1.2.3 Program dotacji dla organizacji pozarządowych przekształcających się w podmioty ekonomii społecznej (podejmujących działalność gospodarczą).

W 2016 roku Instytucja Zarządzająca Kujawsko-Pomorskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020 ogłosiła i rozstrzygnęła konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej [konkurs nr RPKP.09.04.01-IZ.00-04-016/16].

W katalogu działań możliwych do realizacji znalazło się m.in. wsparcie finansowe (dotacje) na tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących podmiotach ekonomii społecznej - pod warunkiem przekształcenia tych podmiotów w przedsiębiorstwo społeczne.

Zaplanowane działanie wpisuje się w zaplanowany kierunek interwencji 1.2.3, w ramach którego mają być udzielane dotacje dla organizacji pozarządowych podejmujących działalność gospodarczą i/lub odpłatną działalność statutową.

Priorytet 2

Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania

Cel szczegółowy 2.1

Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES

Kierunek interwencji:

2.1.1 Cykliczne monitorowanie potrzeb rozwojowych PES oraz możliwości ich zaspokajania.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zorganizowano 2 spotkania z przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym,
- ✓ monitorowano w ramach działalności OWES potrzeby podmiotów ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w 2016 roku kontynuował monitorowanie stanu sektora ekonomii społecznej w regionie, jak również potrzeby rozwojowe podmiotów ekonomii społecznej oraz możliwości ich zaspokajania.

W ramach projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” odbyły się spotkania skierowane do pracowników instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej:

- spotkanie sieciujące WTZ z województwa kujawsko-pomorskiego (19 lutego 2016 r. - Bydgoszcz; w spotkaniu udział wzięli przedstawiciele 5 WTZ);
- spotkanie sieciujące CIS i KIS z województwa kujawsko-pomorskiego (31 marca 2016 r. - Toruń; w spotkaniu udział wzięli przedstawiciele 4 CIS i 11 KIS).

Spotkania umożliwiły wymianę informacji pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, WTZ), a także były okazją do monitorowania potrzeb rozwojowych PES oraz możliwości ich zaspokajania.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku, OWES prowadził diagnozę potrzeb podmiotów ekonomii społecznej, które zostaną objęte wsparciem w ramach OWES. W działaniu tym udział wzięło 25 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach działań realizowanych przez kluczowego doradcę biznesowego, w 2016 roku został przeprowadzony monitoring podmiotów ekonomii społecznej w tym przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących na terenie subregionu. Wynikiem przeprowadzonych działań monitoringowych było przygotowanie kart monitoringu przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej, zawierających aktualne potrzeby podmiotów wynikające z tego możliwości wsparcia ze strony Ośrodka.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W ramach wsparcia specjalisty ds. przedsiębiorczości prowadzono monitoring rozwoju utworzonych spółdzielni socjalnych w zakresie podejmowanych działań i nakładów finansowych na ich realizację. Poddawano analizie zapotrzebowanie rynku na oferowane usługi, a także dokonywano, wspólnie ze spółdzielniami, modyfikacji ich zakresu oraz wyposażenia przedsiębiorstwa.

2.1.2 Systematyczne doskonalenie i doszkadzanie kadr PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zrealizowano m.in. doradztwo, szkolenia, wizyty studyjne dla kadr PES.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku, pracownicy OWES udzielili 92,5 godziny doradztwa, z którego skorzystało 26 osób. Udzielone doradztwo dotyczyło przede wszystkim: wsparcia na etapie tworzenia PES i PS, analizy rynku w związku z zakładaniem działalności gospodarczej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, Aleksandrowski, lipnowski)

W ramach kierunku interwencji zrealizowano: 408,5 godzin doradztwa kluczowego, 104 godziny doradztwa specjalistycznego, 22 szkolenia, 1 wizytę studyjną.

W 2016 roku OWES Toruń realizował doradztwo kluczowe i specjalistyczne (prawne, marketingowe, księgowo-podatkowe) na rzecz osób fizycznych i prawnych będących uczestnikami projektu – przyszłych i aktualnych pracowników podmiotów ekonomii społecznej.

Łącznie w działaniach OWES udział wzięło 87 osób, w tym 36 przedstawicieli z 28 różnych podmiotów ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku OWES zrealizował wizytę studyjną dla 10 osób, 18 godzin doradztwa grupowego dla podmiotów ekonomii społecznej oraz inne usługi dla 3 podmiotów.

W ramach doradztwa grupowego realizowano spotkania zgodnie ze zgłaszanym przez podmioty zapotrzebowaniem. Ze wsparcia korzystały podmioty zarówno o długim doświadczeniu jak i dopiero rozpoczynające działalność. Najczęściej udzielano wsparcia specjalistów z zakresu zagadnień prawnych, pozyskiwania środków finansowych, biznesplanu. Prowadzono stałe doradztwo i coaching dla PES w zakresie prowadzonej działalności ekonomicznej i społecznej. Ponadto w ramach usług dla PES udzielono wsparcia (bezpłatne usługi prawne, finansowo-księgowe, a także marketingowe) przez podmioty zewnętrzne posiadające wysokie kwalifikacje z danego obszaru. Zorganizowano wizytę studyjną jako przykład dobrych praktyk stosowanych w podmiotach ekonomii społecznej. Wizyta odbyła się do trzech spółdzielni socjalnych.

2.1.3 Udostępnianie informacji o podmiotach oferujących szkolenia i doradztwo dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej (bank informacji).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ aktualizowano zakładkę poświęconą ekonomii społecznej na stronie internetowej ROPS,
- ✓ OWES-y udostępniały informacje o szkoleniach oraz doradztwie dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Na bieżąco aktualizowana była zakładka na stronie internetowej ROPS <http://rops.torun.pl/> poświęcona ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim.

Zakładka zawierała najważniejsze informacje dotyczące ekonomii społecznej w regionie, w tym m.in.:

- bazę podmiotów ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego,
- informacje dotyczące „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” oraz „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej”,
- informacje na temat Kujawsko-Pomorskiego Forum Ekonomii Społecznej,
- informacje na temat systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim (OWES).

W 2016 opracowywano m.in. informacje dotyczące Forum Ekonomii Społecznej, spotkań sieciujących spółdzielnie socjalne w regionie, certyfikacji „Zakup Prospołeczny”.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

OWES na bieżąco (co najmniej raz w tygodniu) prowadził i aktualizował informacje na stronie internetowej Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (www.kpowes.org.pl) oraz na profilu facebookowym. Wiadomości dotyczyły m.in. szkoleń, doradztwa organizowanego przez OWES. Skierowane były do 500 osób.

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku OWES udostępnił informacje o podmiotach oferujących szkolenia oraz doradztwo dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej w formie newslettera skierowanego do 300 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku OWES zorganizował spotkanie informacyjne dla osób zamierzających skorzystać ze wsparcia szkoleniowego.

Cel szczegółowy 2.2

Promocja marki i jakości PES

Kierunek interwencji:

2.2.1 Uruchomienie mechanizmu przyznawania regionalnej marki wysokiej jakości produktów/ usług PES i włączenie jej do promocji regionu np. regionalny konkurs na najlepszy produkt PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ przyznano 12 certyfikatów „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

• Znak Zakup Prospołeczny

Od 2015 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu posiada licencję uprawniającą do nadawania Znak Zakup Prospołeczny w województwie kujawsko-pomorskim.

Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny przyznawany jest przedsiębiorstwom społecznym wyróżniającym się dobrą jakością produktów oraz odpowiednim wykorzystaniem potencjału społecznego.

O prawo do posługiwania się Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny mogą ubiegać się podmioty spełniające wymogi określone w Zasadach przyznawania Znak

Promocyjnego ES Zakup Prospołeczny w województwie kujawsko-pomorskim, tj.: posiadające odpowiednią formę prawną, realizujące działalność o charakterze społecznym lub społecznie użytecznym, funkcjonujące na rynku od co najmniej sześciu miesięcy, posiadające co najmniej 30% przychodów własnych z ogólnej wartości przychodów.

Wśród form prawnych podmiotów uprawnionych do ubiegania się o certyfikat znalazły się: centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, spółki prawa handlowego (spółka non-profit), fundacje, stowarzyszenia, inne podmioty, które spełniają definicję organizacji pozarządowej w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, o ile prowadzą trwałą i efektywną działalność społeczną, jak również działalność ekonomiczną rozumianą jako zarejestrowana działalność gospodarcza, odpłatna działalność pożytku publicznego lub inna działalność o charakterze ekonomicznym.

W 2016 roku przyznano w województwie kujawsko-pomorskim 12 certyfikatów „*Zakup Prospołeczny*”.

Certyfikaty otrzymały:

- Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi,
- Inowrocławska Spółdzielnia Socjalna,
- Spółdzielnia socjalna Twoje Smaki,
- Spółdzielnia Socjalna „Koronowianka”,
- Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi,
- Zakład Aktywności Zawodowej w Bydgoszczy,
- Grudziądzkie Centrum Ekonomii Społecznej POMOST,
- Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Teodoryk”,
- Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota”,
- Spółdzielnia Socjalna „Nasz Dom”,
- Spółdzielnia Socjalna „Łubianka”,
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą „BUKO”.

Działania związane z certyfikacją *Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”* w województwie kujawsko-pomorskim objęte były Honorowym Patronatem Pana Piotra Całbeckiego - Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Wykaz certyfikowanych w 2015 i 2016 roku podmiotów stanowi załącznik nr 6 do Sprawozdania.

2.2.2 Upowszechnianie wysokiej jakości usług i produktów PES w regionie kujawsko-pomorskim.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku zrealizowano m.in.:

- ✓ panel w ramach *Welcomomy Forum*,
- ✓ *Targi Dobrych Praktyk*,
- ✓ *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)*.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

- ***Welcomomy Forum***

W 2016 roku zorganizowano i przeprowadzono panel poświęcony ekonomii społecznej - debata pn. „Budowanie powiązań pomiędzy ekonomią społeczną, nauką i biznesem na poziomie regionalnym” w ramach *XXIII Forum Gospodarczego w Toruniu (Welcomomy Forum)*. Podczas panelu upowszechniano także produkty i usługi podmiotów ekonomii społecznej. (Wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu - kierunek interwencji 2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej)).

- ***Targi Dobrych Praktyk***

W dniach od 13 do 14 maja 2016 roku zorganizowano *Targi Dobrych Praktyk* w Inowrocławiu, które przyjęły formę *Regionalnego Festynu „Majówka z gęsiną”*. W ramach Targów w dniu 13 maja 2016 roku zorganizowano forum pt. „*Innowacje społeczne szansą na rozwój społeczny i terytorialny Województwa Kujawsko – Pomorskiego*” – wzięło w nim udział 45 osób (przedstawiciele JST, OWES, PES, sektora nauki i biznesu oraz innych instytucji). W dniu 14 maja 2016 roku na terenie przylegającym do Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu odbył się festyn, na którym podmioty ekonomii społecznej z terenu całego województwa kujawsko-pomorskiego prezentowały swoje wyroby i usługi – w festynie uczestniczyło ok. 1000 osób. Głównymi odbiorcami byli mieszkańcy powiatu inowrocławskiego oraz kuracjusze przebywający w inowrocławskim uzdrowisku.

- ***Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)***

W dniach od 5 do 9 grudnia 2016 roku odbyło się *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*.

W ramach *Forum* odbyły się *Dni z Ekonomią Społeczną*, podczas których podmioty ekonomii społecznej z regionu otworzyły swoje drzwi dla mieszkańców województwa zainteresowanych funkcjonowaniem tego typu podmiotów.

Wśród podmiotów biorących udział w tegorocznych *Dniach z Ekonomią Społeczną – „Drzwiach Otwartych”* znalazły się warsztaty terapii zajęciowej, centrum integracji społecznej, spółdzielnie socjalne, fundacje i stowarzyszenia.

(*Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej* zostało opisane w sprawozdaniu w kierunku interwencji 3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych.)

Działania realizowane przez OWES-y

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W ramach kierunku interwencji upowszechniano wysokiej jakości usługi i produkty podmiotów ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim na portalu www.odpowiedzialnezakupy.pl. W 2016 roku na bieżąco aktualizowano stronę - portal produktów ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku zorganizowano seminarium, którego celem było upowszechnianie usług i produktów podmiotów ekonomii społecznej. W seminarium udział wzięło 50 osób.

Przedsięwzięcie realizowane było wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Toruniu oraz Fundacją Hodowców Polskiej Białej Gęsi, w ramach Regionalnego Festynu „Majówka z gęsiną”. Festyn był okazją do propagowania lokalnych produktów i usług świadczonych m.in. przez podmioty ekonomii społecznej z terenu całego województwa kujawsko-pomorskiego. Podczas wydarzenia wręczono certyfikaty „Zakup Prospołeczny”.

Cel szczegółowy 2.3

Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie

Kierunek interwencji:

2.3.1 *Rozwój kompleksowego wsparcia PES, w tym spółdzielni socjalnych, opartego na sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, dostępnych w każdym powiecie.*

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ wyłoniono 4 projekty, w ramach których finansowane są działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

W 2016 roku Instytucja Zarządzająca Kujawsko-Pomorskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020 ogłosiła i rozstrzygnęła konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej [konkurs nr RPKP.09.04.01-IZ.00-04-016/16].

Informacja o OWES-ach znajduje się w Sprawozdaniu – kierunku interwencji 1.2.2.

Wsparcie infrastrukturalne ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim obrazuje Aneks nr 7 do Sprawozdania – Baza OWES.

2.3.2 Wspieranie i upowszechnianie instrumentów finansowych dla PES poprzez rozwój oferty dotacji, pożyczek i poręczeń skierowanych do PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ udzielono 1 pożyczki podmiotowi ekonomii społecznej o wartości 60.000,00 zł.

Działania realizowane przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.

W 2016 roku Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. (K-PFP) udzielił jednej pożyczki podmiotowi ekonomii społecznej w województwa kujawsko-pomorskiego. Wartość udzielonej pożyczki to 60.000,00 zł

Oferta K-PFP dla PES z województwa kujawsko-pomorskiego została wprowadzona dzięki projektowi: „PI: Fundusz Pożyczkowy ES” realizowanego w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Projekt realizowany był w partnerstwie z CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne.

Oprocentowanie było bardzo niskie w porównaniu z komercyjnym.

Maksymalna kwota pożyczki: 100.000,00 zł. Okres spłaty pożyczki – do 60 miesięcy. Ubiegający się o pożyczkę z poręczeniem Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w jednym miejscu mogli składać całą dokumentację.

Produkt był innowacyjny dzięki:

- ✓ możliwości ubiegania się o pożyczkę innych PES, niż tylko te, które prowadziły działalność gospodarczą,
- ✓ jednemu miejscu składania dokumentów,
- ✓ jednemu wnioskowi o udzielenie pożyczki wraz z poręczeniem,
- ✓ kosztom poręczenia rozłożonym w skali roku na miesięczne raty,
- ✓ *miękkiej* windykacji,
- ✓ doradztwu,
- ✓ dostosowaniu metodologii oceny ryzyka do specyfiki podmiotów ekonomii społecznej, poprzez zmianę proporcji pomiędzy oceną obiektywną a subiektywną,
- ✓ stworzenie procedury umożliwiającej ocenę podmiotów ekonomii społecznej nieprowadzących działalności gospodarczej,
- ✓ wprowadzeniu zasady *pari passu*,
- ✓ dywersyfikacji ryzyka (funduszu pożyczkowego i funduszu poręczeń kredytowych),
- ✓ wspólnej dla funduszu pożyczkowego i poręczeniowego metodologii oceny ryzyka.

Działania realizowane przez Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. udziela indywidualnych poręczeń spłaty kredytów i pożyczek podmiotom ekonomii społecznej posiadającym status organizacji pożytku publicznego (OPP).

Rodzaj poręczanych instrumentów finansowych:

- pożyczki obrotowe,
- pożyczki inwestycyjne,
- pożyczki inwestycyjno-obrotowe.

Warunki, które musi spełnić podmiot (OPP):

- prowadzenie działalności gospodarczej i posiadanie siedziby na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- złożenie odpowiedniego wniosku wraz z wymaganą dokumentacją,
- brak prowadzonego postępowania układowego, ugodowego, bankowego, likwidacyjnego lub upadłościowego,
- brak zaległości w zapłacie podatków i składek na ZUS,
- posiadanie zdolności kredytowej pozytywnie zweryfikowanej przez instytucję finansującą,
- nie znajdowanie się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Poręczenia udzielane są w złotych do kwoty z góry oznaczonej.

Wysokość poręczenia – do 50% wartości pożyczki.

Maksymalna kwota jednostkowego poręczenia – 50 000 zł.

Maksymalne, łączne zaangażowanie w jeden podmiot – 50 000 zł.

Maksymalny okres poręczenia – 66 miesięcy.

Zabezpieczenie – weksel własny in blanco.

2.3.3 Stałe doradztwo dla PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ 5 PES skorzystało z doradztwa świadczonego przez Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.
- ✓ OWES-y realizowały doradztwo biznesowe przeznaczone dla PES.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

OWES zrealizował w 2016 roku 65 godzin doradztwa skierowanego do 14 osób. Doradztwo świadczone było dla grup inicjatywnych, przygotowujące do założenia przedsiębiorstwa społecznego i uzyskania dotacji na utworzenie miejsc pracy.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W 2016 roku zrealizowano 120,5 godziny doradztwa biznesowego dla 5 PES. W ramach godzin doradczych realizowanych przez kluczowego doradcę biznesowego, spółdzielnie socjalne i organizacje pozarządowe otrzymały wsparcie w postaci m.in. doradztwa branżowego związanego z przedmiotem prowadzonej działalności – statutem, poszukiwania partnerów biznesowych i pracy nad biznesplanami.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszcy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku zrealizowano usługi doradztwa biznesowego dla 4 PES, w tym doradztwo zawodowe i branżowe, związane z przedmiotem prowadzonej przez PES działalności gospodarczej lub / i statutowej odpłatnej, poszukiwaniem partnerów, identyfikacji nisz rynkowych, przygotowanie danych i ofert, biznesplanów, negocjacjami z instytucjami finansującymi, analizowaniem rynku pod kątem przygotowania do podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej, przygotowania wsparcia we wstępnej fazie tworzenia grupy inicjatywnej pod kątem zagadnień prawno-organizacyjnych dotyczących przedsiębiorstw społecznych.

Zakres usług w ramach doradztwa obejmował analizę potrzeb, wymagań, oczekiwań klienta określonych w ramach Planu Działania, rozeznanie bieżącego problemu i potencjału biznesowego klienta, przygotowanie procesu doradztwa, etapów rozwiązania problemu klienta, opracowanie ścieżki prowadzącej do utworzenia przedsiębiorstwa społecznego.

Działania realizowane przez inne podmioty

W 2016 roku pracownicy Toruńskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. udzielili informacji o poręczeniach oraz porad dla PES w liczbie 5.

2.3.4 Upowszechnienie standardów i mechanizmów certyfikacji w podmiotach tworzących system wsparcia dla PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ 4 OWES-y z województwa kujawsko-pomorskiego otrzymały status Akredytowanego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości.

W 2016 roku Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, na podstawie wyników procedury powtórnej weryfikacji oraz po zapoznaniu się z rekomendacjami Komitetu Akredytacyjnego przyznała status akredytowanego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości 4 OWES-om z województwa kujawsko-pomorskiego:

- OWES w Toruniu tworzony przez Europejskie Centrum Wspierania Młodzieży w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Tilia,
- OWES tworzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK,
- Kujawsko-Pomorski OWES tworzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kobiet Gineka,
- OWES Kujawsko-Pałuckie Centrum Ekonomii Społecznej prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy oraz Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszcy.

System akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej.

2.3.5 Wsparcie tworzenia inkubatorów i klastrów przedsiębiorczości społecznej.

Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.

2.3.6 Tworzenie innych alternatywnych form wsparcia PES.

Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.

Cel szczegółowy 2.4

Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie

Kierunek interwencji:

2.4.1 Koordynowanie na poziomie województwa działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ ROPS w Toruniu rozpoczął realizację projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach RPO WK-P 2014-2020.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) art. 21 pkt 4a, do zadań samorządu województwa należy m.in. koordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie. Działania te w województwach wykonują jednostki organizacyjne – regionalne ośrodki polityki społecznej.

Działania te obejmują w szczególności¹⁴:

- 1) rozwój infrastruktury usług aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych metod działań w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 4) monitorowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej służącej zwiększeniu aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 5) zwiększanie kompetencji służb zajmujących się aktywizacją, integracją oraz reintegracją społeczną i zawodową osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2016 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu rozpoczął realizację projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

¹⁴ Art. 21a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.)

Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo, Działanie 9.4 Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 9.4.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej).

Wniosek o dofinansowanie projektu składano w odpowiedzi na nabór RPKP.09.04.02-IZ.00-04-05P/16¹⁵ oraz RPKP.09.04.02-IZ.00-04-07P/16). Dofinansowanie projektu zostało przyznane uchwałą nr 45/1770/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 listopada 2016 r.

Propozycja działań w projekcie została przygotowana z uwzględnieniem zapisów *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 oraz Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020* :

Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie obejmujące:

- a) tworzenie regionalnych sieci współpracy OWES działających w regionie, w tym w szczególności poprzez organizowanie regionalnych spotkań sieciujących dla OWES, umożliwiających wymianę informacji pomiędzy ośrodkami na temat podejmowanych działań, postępów i problemów w realizacji wsparcia, stosowanych rozwiązaniach i metodach pracy itp., a także agregowanie informacji na temat działalności OWES i wyników ich pracy na poziomie całego regionu oraz uspoźnianie i synchronizowanie tych działań w regionie. Wspieranie działań OWES nakierowanych na jednostki samorządu terytorialnego;*
- b) tworzenie regionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej (klastry, franczyzy) oraz włączanie podmiotów ekonomii społecznej w istniejące na poziomie regionalnym organizacje branżowe (sieci, klastry);*
- c) tworzenie regionalnych sieci kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), mających umożliwić wzajemne uczenie się i wymianę informacji oraz wsparcie tych podmiotów w osiąganiu standardów usług;*
- d) inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, podmiotów ekonomii społecznej, w tym o charakterze reintegracyjnym, OWES dla zwiększenia synergii działań podejmowanych przez te podmioty w procesie aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i wzrostu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej m.in. w celu zapewnienia ciągłości procesu reintegracyjnego, a także współpracy ww. podmiotów z innymi podmiotami takimi jak szkoły, uczelnie wyższe, instytucje rynku pracy, przedsiębiorstwa m.in. w celu zwiększenia liczby staży i praktyk w PES czy też w typowych przedsiębiorstwach;*
- e) budowanie powiązań pomiędzy nauką, biznesem i ekonomią społeczną na poziomie regionalnym (spotkania, warsztaty, doradztwo, wymiana informacji) w celu nawiązania stałej współpracy;*
- f) organizacja przedsięwzięć służących zwiększaniu widoczności PES jako dostawców produktów i usług oraz wspieranie sprzedaży ich produktów i usług świadczonych na poziomie regionalnym (np. targi ekonomii społecznej, sprzedaż produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej za pomocą jednego regionalnego portalu);*
- g) współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami lokalnymi, w szczególności z PES, w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ekonomii społecznej (spotkania, wymiana informacji, dobre praktyki, doradztwo), stosowania klauzul społecznych lub społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zlecania zadań PES;*

¹⁵ Nabór RPKP.09.04.02-IZ.00-04-05P/16 został unieważniony w sierpniu 2016 roku.

h) wspieranie realizacji przez podmioty ekonomii społecznej usług użyteczności publicznej i współpraca z OWES w tym zakresie;

i) zapewnienie funkcjonowania Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w KPRES, i organizowanie jego prac oraz tworzenie możliwości współpracy kluczowych interesariuszy w zakresie kreowania rozwoju ekonomii społecznej w regionie;

j) wyznaczanie kierunków rozwoju ekonomii społecznej, aktualizacja regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej;

k) reprezentowanie interesów sektora ekonomii społecznej na poziomie regionalnym oraz włączenie ekonomii społecznej do strategii rozwoju województwa w obszarach związanych z rynkiem pracy, integracją społeczną, rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji, rozwojem usług użyteczności publicznej oraz innymi priorytetami, w ramach których jest możliwy regionalny rozwój ekonomii społecznej.

Informacje o projekcie:

- Tytuł projektu: **Koordinacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim**
- Beneficjent: **Województwo Kujawsko-Pomorskie**
- Realizator projektu: **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu**
- Termin realizacji: **01.01.2016 r. – 31.12.2018 r.**
- Wartość projektu: **1.813.010,00 zł**
- Kwota dofinansowania: **1.541.058,50 zł**
- Cel główny projektu: **Zwiększenie skuteczności i intensywności działań koordynujących rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim**
- Realizowane w ramach projektu przedsięwzięcia są zgodne z **Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej** oraz **Kujawsko-Pomorskim Programem na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020**
- **Grupy docelowe:**
  - podmioty, o których mowa w art. 4, ust. 2 pkt. 2 i 3 *ustawy o spółdzielniach socjalnych*;
  - podmioty ekonomii społecznej;
  - pracownicy i wolontariusze podmiotów ekonomii społecznej;
  - jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne;
  - pracownicy i wolontariusze jednostek samorządu terytorialnego oraz ich jednostek organizacyjnych;
  - instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej;
  - ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES);
  - pracownicy i wolontariusze OWES;
  - przedstawiciele sektora nauki i biznesu.
- W ramach projektu, do końca 2018 roku zaplanowano realizację **wskaźników rezultatu i produktu** na poziomie:
  - ✓ Liczba gmin, które uwzględniły w dokumentach strategicznych ekonomię społeczną – **35** (86 - wartość docelowa do osiągnięcia dla Poddziałania 9.4.2 do 2020 roku)
  - ✓ Liczba porozumień zawartych w ramach sieciowania – **6** (14 - wartość docelowa do osiągnięcia dla Poddziałania 9.4.2 do 2020 roku)

- ✓ Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem w ramach sieciowania – **308** (768 - wartość docelowa do osiągnięcia dla Poddziałania 9.4.2 do 2020 roku)
- ✓ Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi współpracę z podmiotami ekonomii społecznej – **58** (144 - wartość docelowa do osiągnięcia dla Poddziałania 9.4.2 do 2020 roku)

2.4.2 Inspirowanie i wspieranie funkcjonowania reprezentacji środowiska ekonomii społecznej i jej otoczenia (w formie lokalnych i regionalnych zespołów ds. ekonomii społecznej).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ obradował *Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej* (2 posiedzenia),
- ✓ funkcjonowało 8 lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

• Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej

W 2016 roku odbyły się dwa spotkania *Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej* (RKES). W każdym ze spotkań udział wzięło po 24 członków RKES.

Podczas pierwszego posiedzenia w dniu 17 maja 2016 roku nastąpił wybór Prezydium RKES, a także przyjęto Regulamin Prac Komitetu. Nastąpiło także uroczyste wręczenie aktów powołania członków, jak również zapoznano z założeniami „*Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”.

Podczas drugiego spotkania w dniu 7 listopada 2016 roku członkowie Komitetu podjęli uchwałę w sprawie przyjęcia Sprawozdania z realizacji w 2015 roku i w latach 2013-2014 „*Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”. W ramach Komitetu powstały trzy zespoły robocze: Komitet Monitorujący Ekonomię Społeczną, Zespół ds. reintegracji społecznej i zawodowej oraz współpracy sektora ekonomii społecznej z otoczeniem, Zespół ds. promocji, upowszechniania i edukacji w zakresie ekonomii społecznej.

W 2016 roku odbyły się cztery spotkania zespołów roboczych, udział w nich wzięło łącznie 30 osób.

W 2016 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął dwie uchwały aktualizujące skład osobowy Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej (uchwała nr 19/591/16 z dnia 11 maja 2016 r. oraz uchwała nr 41/1624/16 z dnia 19 października 2016 r.)

Skład Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej - Aneks nr 8 do sprawozdania.

Działania realizowane przez samorządy lokalne¹⁶

W 2016 roku w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 8 lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej.

Zespoły funkcjonowały w następujących powiatach i gminach:

- Powiat Brodnicki,
- Gmina Dąbrowa Chełmińska,

¹⁶ Źródło danych: informacja otrzymana od JST z województwa kujawsko-pomorskiego.

- Gmina Gruta,
- Gmina Skrwilno,
- Powiat Świecki,
- Powiat Wąbrzeski,
- Gmina Żnin (miasto),
- Gmina Miasto Toruń.

Zespoły te funkcjonują jako samodzielne zespoły ds. ekonomii społecznej (Brodnica, Wąbrzeźno, Świecie) lub w ramach Rad Działalności Pożytku Publicznego.

Działania realizowane przez OWES-y

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku, w subregionie działały cztery lokalne zespoły ds. ekonomii społecznej. W skład zespołu weszli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku, zrealizowano spotkanie inicjujące partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. W skład partnerstwa weszli: Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Urząd Miasta Włocławka, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy.

2.4.3 Wdrożenie struktury i mechanizmów stałej wymiany wiedzy i doświadczeń na rzecz ekonomii społecznej na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej (np. wizyty studyjne, prezentacje dobrych praktyk, Kujawsko-Pomorski Portal Ekonomii Społecznej/strona internetowa).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zorganizowano *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)

W dniach od 5 do 9 grudnia 2016 roku odbyło się *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*.

Wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu – kierunek interwencji 3.1.1.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W ramach swoich działań OWES uaktualniał stronę www.kpowes.org.pl i profil na Facebooku, rozsyłał dwa razy w tygodniu newslettera oraz organizował spotkania animacyjne. W wydarzeniach i działaniach udział wzięło 800 osób. Celem działań było m.in. promowanie przedsiębiorstw społecznych z regionu.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku OWES zorganizował 3 wydarzenia, których celem była wymiana wiedzy i doświadczeń w obszarze ekonomii społecznej, ponadto promocja lokalnych produktów i usług.

- Wydarzenie pt. *Regionalny Festyn „Majówka z gęsiną”*. Przedsięwzięcie zorganizowano wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Toruniu oraz Fundacją Hodowców Polskiej Białej Gęsi. Festyn, był okazją do propagowania lokalnych produktów i usług świadczonych m.in. przez PES z terenu całego województwa kujawsko-pomorskiego. Były to także wydarzenia artystyczne (występy regionalnych zespołów ludowych) oraz jarmark żywności, w tym potraw regionalnych i ekologicznych. Ponadto odbyło się forum pt. *„Innowacje społeczne szansą na rozwój społeczny i terytorialny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”*. Forum miało na celu skupienie się na dyskursie dotyczącym m.in. ekonomii społecznej, biznesu odpowiedzialnego społecznie oraz synergii pomiędzy wzrostem gospodarczym, ochroną środowiska, a innowacjami społecznymi. Na forum omawiano m.in. działalność Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej na przykładzie Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Fundację Ekspert – Kujawy oraz Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy, funkcjonowanie ekonomii społecznej w naszym województwie, ideę działalności CIS-ów i ich roli w budowaniu kapitału społecznego, a także możliwość efektywnego współdziałania samorządów lokalnych i podmiotów ekonomii społecznej na przykładzie gminy Inowrocław. Podjęto również kwestie innowacji społecznych w praktyce. Szczególnym momentem Forum było przyznanie Znaków *Zakup Prospołeczny*.
- Kolejnym wydarzeniem promującym obszar ekonomii społecznej była wizyta studyjna, która odbyła się w trzech spółdzielniach socjalnych. Dzięki uczestnictwu w wizycie, osoby zamierzające założyć przedsiębiorstwo społeczne miały szansę zgłębić swoją praktyczną wiedzę w zakresie funkcjonowania tego typu podmiotu, nabyły kontakty biznesowe przydatne do funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego. Ponadto wizyta miała na celu zmotywowanie uczestników do podnoszenia umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego, co natomiast przełoży się na lepsze efekty funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego założonych w ramach projektu.
- Spotkanie dla osób bezrobotnych i przedsiębiorców dotyczące źródeł finansowania działalności. Debata zorganizowana wspólnie z *Kujawsko-Pomorskim Funduszem*

Pożyczkowym, której celem było przedstawienie oferty źródeł finansowania działalności gospodarczej w formie przedsiębiorstwa gospodarczego i społecznego. Uczestnicy mogli poznać formy finansowego wsparcia działalności zarówno na etapie jej tworzenia, oraz na etapie ubiegania się o środki na rozwój tak inwestycyjne jak i zatrudnieniowe.

2.4.4 Wdrożenie stałego mechanizmu monitorowania i oceny działania systemu wsparcia w oparciu o funkcjonujące standardy.

Kierunek interwencji nie był realizowany w 2016 roku.

2.4.5 Monitorowanie i konsultowanie rozwiązań prawno-instytucjonalnych tworzonych przez władze krajowe.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ na stronie internetowej ROPS dostępny był katalog aktów prawnych z obszaru pomocy społecznej, zatrudnienia socjalnego, rynku pracy, zatrudniania osób niepełnosprawnych i spółdzielczości,
- ✓ przekazano członkom RKES do konsultacji wstępny projekt założeń do ustawy o zasadach udziału podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej przygotowany przez MRPIPS.

2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zorganizowano panel w ramach *Welconomy Forum*,
- ✓ zorganizowano *Targi Dobrych Praktyk*,
- ✓ zorganizowano warsztat w ramach *Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej*.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

• *Welconomy Forum*

W 2016 roku zorganizowano i przeprowadzono panel poświęcony ekonomii społecznej - debata pn. „*Budowanie powiązań pomiędzy ekonomią społeczną, nauką i biznesem na poziomie regionalnym*” w ramach *XXIII Forum Gospodarczego w Toruniu (Welconomy Forum)* w dniu 8 marca 2016 roku. W spotkaniu uczestniczyło 15 osób – przedstawiciele świata nauki, biznesu, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES) oraz podmiotów ekonomii społecznej (PES).

• *Targi Dobrych Praktyk*

W dniach od 13 do 14 maja 2016 roku zorganizowano *Targi Dobrych Praktyk* w Inowrocławiu, które przyjęły formę *Regionalnego Festynu „Majówka z gęsiną”*. W ramach Targów w dniu 13 maja 2016 roku zorganizowano forum pt. „*Innowacje społeczne szansą na rozwój społeczny i terytorialny Województwa Kujawsko-Pomorskiego*” – wzięło w nim udział 45 osób (przedstawiciele JST, OWES, PES, sektora nauki i biznesu oraz innych instytucji). W dniu 14 maja 2016 roku na terenie przylegającym do Muzeum im. Jana

Kasprowicza w Inowrocławiu odbył się festyn, na którym podmioty ekonomii społecznej z terenu całego województwa kujawsko-pomorskiego prezentowały swoje wyroby i usługi – w festynie uczestniczyło ok. 1000 osób. Głównymi odbiorcami byli mieszkańcy powiatu inowrocławskiego oraz kuracjusze przebywający w inowrocławskim uzdrowisku.

- **Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)**

W dniach od 5 do 9 grudnia 2016 roku odbyło się *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*.

W dniu 8 grudnia 2016 roku w ramach *Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej* odbyła się w Toruniu konferencja pn. „*Siła współpracy*”. W konferencji udział wzięli przedstawiciele środowisk zaangażowanych w rozwój ekonomii społecznej – m.in. samorządów lokalnych oraz podmiotów ekonomii społecznej z regionu.

Podczas konferencji odbył się warsztat dla przedstawicieli sektora biznesu i ekonomii społecznej. Warsztat poprowadziła dr Marta Karwacka, która od wielu lat zajmuje się rozwijaniem w Polsce dyskursu wokół problematyki społecznej odpowiedzialności biznesu, na gruncie akademickim i praktycznym. Autorka książki pt. SIŁA WSPÓŁPRACY - Relacje przedsiębiorstw z organizacjami pozarządowymi w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu.

Celem warsztatu było pokazanie korzyści ze współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, a także upowszechnienie możliwych obszarów takiej współpracy.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach kierunku interwencji zorganizowano 8 spotkań z udziałem przedstawicieli podmiotów wspierających rozwój finansowy przedsiębiorstw.

W ramach działań kooperacyjnych w projekcie nawiązana została współpraca OWES z instytucjami wspierającymi rozwój finansowy przedsiębiorstw. Ponadto odbył się szereg spotkań mających na celu przygotowanie „gruntu” do rozwoju dla istniejących przedsiębiorstw społecznych oraz możliwości powstania i rozwoju dla nowo powstających przedsiębiorstw społecznych – badanie oferty dla przedsiębiorstw społecznych i wsparcia kredytowego, zabezpieczeń kredytowych, oferty leasingowej, oferty dotyczącej zabezpieczania wadium do przetargów.

W 2016 roku zrealizowano:

- 2 spotkania networkingowe zorganizowane przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu,
- 2 spotkania z przedstawicielami Izby Przemysłowo-Handlowej w Toruniu i Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Pracodawców Lewiatan zakończone pracami nad podpisaniem listów intencyjnych,

- 3 spotkania z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. zakończone podpisaniem 2 listów intencyjnych,
- 1 spotkanie z Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu zakończone podpisaniem listu intencyjnego.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku, zorganizowano spotkanie tematyczne „Kujawski Dzień z Przedsiębiorczością”, na którym poruszane były zagadnienia sukcesu w przedsiębiorczości, możliwościach rozwoju, pozyskiwania środków na rozpoczęcie i rozwój przedsiębiorczości.

Przedstawiciele OWES uczestniczyli w Targach Edukacji i Pracy, których organizatorem był PUP Żnin oraz w Targach Edukacji i Pracy inicjowanych przez PUP Inowrocław.

Dodatkowo zorganizowano cykliczne przedsięwzięcia mające na celu promocję podmiotów ekonomii społecznej z regionu, a także produktów regionalnych, w tym wyrobów rękodzielniczych, gastronomicznych („Jarmark Wielkanocny”, „Jarmark Mikołajkowy”).

Priorytet 3

Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami

Cel szczegółowy 3.1

Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych

Kierunek interwencji:

3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ zorganizowano *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)*,
- ✓ popularyzowano ekonomię społeczną podczas lokalnych i regionalnych wydarzeń.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

- ***Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)***

W dniach od 5 do 9 grudnia 2016 roku odbyło się *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*. W ramach *Forum* odbyły się *Dni z Ekonomią Społeczną*, podczas których podmioty ekonomii społecznej z regionu otworzyły swoje drzwi dla mieszkańców województwa zainteresowanych funkcjonowaniem tego typu podmiotów.

Wśród podmiotów biorących udział w tegorocznych *Dniach z Ekonomią Społeczną – „Drzwiach Otwartych”* znalazły się warsztaty terapii zajęciowej, centrum integracji społecznej, spółdzielnie socjalne, fundacje i stowarzyszenia.

W dniu 8 grudnia 2016 roku odbyła się w Toruniu konferencja pn. *„Siła współpracy”*. W konferencji udział wzięli przedstawiciele środowisk zaangażowanych w rozwój ekonomii społecznej – m.in. samorządów lokalnych oraz podmiotów ekonomii społecznej z regionu.

Konferencję otworzyły wystąpienia gości z zagranicy - argentyńskiego biskupa Ariela Edgarda Torrado Mosconiego oraz księdza Bashara Fawadleha z Palestyny.

Biskup Ariel Torrado Mosconi mówił o prowadzonych przez argentyński Kościół katolicki projektach, których głównym celem jest wydzwignięcie z biedy mieszkańców tamtejszych dzielnic nędzy. Ksiądz Fawadleh, pracujący z młodzieżą na Zachodnim Brzegu Jordanu, opowiedział o ekonomii społecznej w aspekcie różnic kulturowych.

Podczas konferencji wręczono także szereg wyróżnień. Po raz pierwszy przyznano wyróżnienia *Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej*, które odebrali reprezentanci sześciu kujawsko-pomorskich miast, gmin i powiatów:

- Aleksandrowa Kujawskiego,
- Bydgoszczy,
- gminy Lubicz,

- miasta i gminy Łasin,
- powiatu nakielskiego,
- powiatu tucholskiego.

Wręczone zostały również Wyróżnienia Specjalne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego za szczególne zaangażowanie w rozwój ekonomii społecznej. Wyróżnienia otrzymali:

- dr Marta Karwacka (za pierwszą w regionie (i w kraju) publikację o współpracy podmiotów ekonomii społecznej z biznesem, a także za działania w tym obszarze),
- firma Budlex S.A, (dla prekursora współpracy pomiędzy sektorem biznesu a ekonomii społecznej oraz za pierwszą (w regionie) strategię CSR),
- ks. kanonik Marek Borzyszkowski (za pierwsze przedsiębiorstwo społeczne w regionie i całokształt pracy na rzecz sektora ekonomii społecznej),
- ks. Bashar Fawadleh (jako przykład działań podejmowanych przez społeczność i dla społeczności - poprzez założenie m.in. księgarni, której dochody z działalności przeznaczane na cele społeczne),
- biskup Ariel Edgardo Torrado Mosconi (jako przykład prowadzonych przez argentyński Kościół katolicki projektów i zapoczątkowanych przez papieża Franciszka programów społecznych na rzecz ubogich środowisk, których celem jest wydzwignięcie z biedy mieszkańców tamtejszych dzielnic nędzy „peryferiach egzystencjalnych”),
- Giovanni Battista Bariviera (jako przykład realizacji strategii CSR - Społeczna odpowiedzialność biznesu, która koncentruje się na: lojalności i budowaniu zaufania współpracowników, najwyższej jakości i innowacyjności, przejrzystej komunikacji, opiece dla osób, które tworzą historię Ferrero, wsparciu społeczności lokalnych, promowaniu aktywnego stylu życia pośród młodych ludzi, a także silnym zaangażowaniu w kierunku zrównoważonych praktyk rolniczych i ochrony środowiska).

Ważnym elementem konferencji było wręczenie certyfikatów *„Zakup Prospołeczny”*. Certyfikaty podczas Forum otrzymały podmioty, które charakteryzują się dobrą jakością produktów i usług.

W trakcie konferencji podsumowano 10 lat funkcjonowania ustawy o spółdzielniach socjalnych, a Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej z regionu realizujące działania na rzecz podmiotów ekonomii społecznej podpisały porozumienie o współpracy tworząc w ten sposób regionalną sieć współpracy OWES na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Konferencję zakończył panel *„O współpracy samorządów i podmiotów ekonomii społecznej”* oraz warsztat dla przedstawicieli sektora biznesu i ekonomii społecznej.

Dodatkowo OWES-y prowadziły punkty doradczo-informacyjne podczas Forum.

Patronat honorowy nad Forum objął Pan Piotr Całbecki - Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej było jednym z elementów projektu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu pn. *„Koordynacja rozwoju ekonomii*

społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” realizowanego w ramach części Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 współfinansowanej ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Spotkania sieciujące spółdzielnie socjalne w subregionach

W 2016 roku odbyły się cztery spotkania sieciujące spółdzielni socjalne, w których udział wzięli także przedstawiciele samorządów lokalnych (Witostaw 09.09.2016 r., Lubicz 16.11.2016 r., Łasin 22.11.2016 r., Inowrocław 24.11.2016 r.).

Spotkania odbyły się w ramach projektu „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w ramach Poddziałania 9.4.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 i były okazją do popularyzowania ekonomii społecznej i podmiotów ekonomii społecznej wśród lokalnych samorządów.

- Popularyzowanie ekonomii społecznej podczas lokalnych i regionalnych wydarzeń

Pracownicy i Dyrektor ROPS w Toruniu przybliżali zagadnienia związane z ekonomią społeczną podczas spotkań:

- spotkanie pn. "Ekonomia społeczna, a samorząd terytorialny" w Łojewie (20.04.2016 r.),
- "Spotkanie z ekonomią społeczną" w ramach VI Targów Pracy w Nakle nad Notecią (21.04.2016 r.),
- spotkanie z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego (22.04.2016 r. Toruń),
- wystąpienie „Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim" podczas posiedzenia Komisji Pracy, Pomocy Społecznej i Bezpieczeństwa (22.09.2016 r. Toruń),
- wystąpienie „Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim" podczas XVIII Konwentu Wójtów Województwa Kujawsko-Pomorskiego (22.09.2016 r. Raciążek),
- wystąpienie „Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim" podczas XXIV sesji Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego (26.09.2016 r. Toruń).

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku OWES zorganizował 26 spotkań na terenie subregionu z przedstawicielami urzędów gmin, miast, powiatów, LGD i LGR, sektora pozarządowego. W spotkaniach tych uczestniczyło ok. 50 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszcy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych nastąpiło poprzez organizowany Regionalny Festyn „Majówka z gęsiną”. Przedsięwzięcie organizowane było wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Toruniu oraz Fundacją Hodowców Polskiej Białej Gęsi.

Wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu – kierunek interwencji 2.4.3.

3.1.2 Działania na rzecz zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych w tym upowszechnianie mechanizmów zamawiania usług i produktów PES m. in. z zastosowaniem klauzul społecznych.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku m.in.:

- ✓ przyznano 6 wyróżnień „*Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej*”,
- ✓ upowszechniano stosowanie klauzul społecznych podczas spotkań sieciujących spółdzielnie socjalne.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

▪ *„Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej”*

W 2016 roku po raz pierwszy przyznano wyróżnienia „*Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej*”. Celem przyznawania wyróżnienia był wybór samorządów najbardziej zaangażowanych w rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie kujawsko - pomorskim, a także tych, które najaktywniej wspierały i współpracowały z podmiotami ekonomii społecznej funkcjonującymi na ich terenie. Pośrednim celem wyróżnień było promowanie idei ekonomii społecznej i zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych wśród jednostek administracji publicznej i mieszkańców regionu.

Wyróżnienie przyznano na podstawie ankiet wysłanych do samorządów i rejestrów podmiotów ekonomii społecznej.

Wyróżnienia zostały przyznane samorządom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego:

Kategoria: gminy miejskie

Wyróżnienie - **Urząd Miasta Aleksandrów Kujawski**

Kategoria: gminy miejsko-wiejskie

Wyróżnienie - **Urząd Miasta i Gminy Łasin**

Kategoria: gminy wiejskie

Wyróżnienie - **Urząd Gminy Lubicz**

Kategoria: powiaty

Wyróżnienie 1 - **Starostwo Powiatowe w Tucholi**

Wyróżnienie 2- **Starostwo Powiatowe Nakło nad Notecią**

Kategoria: miasta na prawach powiatu

Wyróżnienie - **Miasto Bydgoszcz**

- Spotkania sieciujące spółdzielnie socjalne w subregionach

W 2016 roku odbyły się cztery spotkania sieciujące spółdzielni socjalne, w których udział wzięli także przedstawiciele samorządów lokalnych (Witosław 09.09.2016 r., Lubicz 16.11.2016 r., Łasin 22.11.2016 r., Inowrocław 24.11.2016 r.).

W części warsztatowej samorządowcy zapoznali się z informacjami na temat społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych oraz stosowania klauzul społecznych w świetle znowelizowanego Prawa Zamówień Publicznych.

Spotkania odbyły się w ramach projektu „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w ramach Poddziałania 9.4.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W ramach kierunku interwencji OWES w 2016 roku zorganizował 26 spotkań. (Informacja na temat spotkań została ujęta w sprawozdaniu – kierunek interwencji 3.1.1).

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach działań animacyjno - kooperacyjnych w 2016 roku odbywały się spotkania w samorządach, poświęcone omówieniu możliwości współdziałania z samorządem (możliwości kooperacji z PES, zakup usług od PES, klauzule społeczne, zakładanie PES, wsparcie - w inny sposób - w ramach wsparcia ekonomii społecznej). Łącznie zrealizowano 6 spotkań specjalisty ds. kooperatyw w samorządach: Wielka Nieszawka, Aleksandrów Kujawski (gmina i miasto), Wielgie, Dobrzyń nad Wisłą oraz 9 spotkań animatora w samorządach: Lisewo, Chełmża, (gmina i miasto), Kijewo Królewskie, Chełmno (gmina i miasto), Stolno, Zławieś Wielka, Papowo Biskupie.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W ramach działań na rzecz zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań publicznych w tym upowszechniania mechanizmów zamawiania usług i produktów PES m. in. z zastosowaniem klauzul społecznych, OWES zorganizował spotkanie tematyczne „Kujawski Dzień z Przedsiębiorczością”.

Dodatkowo realizowano cykliczne spotkania mające na celu promocję podmiotów ekonomii społecznej z regionu, a także produktów regionalnych, w tym wyrobów rękodzielniczych, gastronomicznych („Jarmark Wielkanocny”, „Jarmark Mikołajkowy”).

Każdorazowo przy okazji organizowanych spotkań, debat i konferencji dystrybuowano broszury. Ponadto umieszczono je w formie elektronicznej na stronie internetowej.

Zredagowano i opublikowano broszurę / poradnik o tematyce tworzenia i przekształcania podmiotów w przedsiębiorstwa społeczne. Broszurę informacyjną opublikowano w formie drukowanej w nakładzie 1500 sztuk.

Łącznie zrealizowano 3 spotkania, wydano 2 broszury i 1 poradnik.

3.1.3 Wzmocnienie udziału PES w tworzeniu regionalnych i lokalnych rozwiązań prawnych na rzecz ekonomii społecznej (strategie, programy, plany działań).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ 93 samorządy gminne i powiatowe uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych lub programowych.

Działania realizowane przez samorządy lokalne¹⁷

93 samorządy gminne i powiatowe uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w swoich dokumentach, co stanowi to ponad 57% wszystkich samorządów. Zapisy dotyczące ekonomii społecznej ujęto przeważnie w programach współpracy z organizacjami pozarządowymi, strategiach rozwoju gminy, strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W dniu 22 września 2016 roku Dyrektor ROPS w Toruniu uczestniczył w XVIII posiedzeniu Konwentu Wójtów Gmin Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Podczas posiedzenia prezentował informacje na temat ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku, przedstawiciele OWES konsultowali: Strategię rozwoju kultury dla Miasta Bydgoszczy, Roczne Programy Współpracy z NGO w 7 gminach, a także wypracowali rekomendacje służące aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

¹⁷ Źródło danych: informacja otrzymana od JST z województwa kujawsko-pomorskiego – 163 samorządy.

W ramach wsparcia OWES przewidziane są działania związane ze współtworzeniem lokalnych programów na rzecz ekonomii społecznej. Działania animatora i specjalisty ds. kooperatywy w kolejnych latach trwania projektu zakładają udział w spotkaniach i debatach, poświęconych współtworzeniu rozwiązań prawnych na rzecz ekonomii społecznej. W 2016 roku nie były realizowane działania bezpośrednio wpisujące się w kierunek interwencji 3.1.3.

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku OWES zorganizował szkolenia dla lokalnych Zespołów ds. Ekonomii Społecznej. W działaniach udział wzięło 49 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W 2016 roku OWES zorganizował panel dyskusyjny nt. roli jednostek samorządowych i ich wkładu w rozwój ekonomii społecznej na rynku lokalnym. Panel odbył się przy udziale przedstawicieli Urzędu Miasta Włocławka, Urzędu Marszałkowskiego - przedstawicielstwo we Włocławku, Włocławskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i przedstawicieli przedsiębiorców. W wydarzeniu udział wzięło 10 osób.

Ponadto przedstawiciele wszystkich akredytowanych OWES z regionu są członkami Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej, którego działania w szerokim zakresie obejmują wprowadzanie nowych rozwiązań na rzecz ekonomii społecznej w regionie.

Cel szczegółowy 3.2

Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej

Kierunek interwencji:

3.2.1 Upowszechnianie idei tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem PES.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ w 19 samorządach funkcjonowały partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez samorządy lokalne¹⁸

W 19 samorządach (17 gminach i 2 powiatach) funkcjonowały partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej. Partnerstwa powstawały najczęściej w związku z powołaniem i/lub utworzeniem spółdzielni socjalnych, realizacją projektu, a także na rzecz rozwoju lokalnego – *Lokalne Grupy Działania*.

¹⁸ Źródło danych: informacja otrzymana od JST z województwa kujawsko-pomorskiego – 163 samorządy.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

Przedstawiciele OWES upowszechniali ideę tworzenia lokalnych partnerstw podczas Forum Organizacji Pozarządowych w powiecie nakielskim. Prelekcja dotyczyła budowania partnerstw, a jako dobrą praktykę partnerskiego działania gminy i ngo zaprezentowano „Borowiacki Wigor” w Gostycynie. Wydarzeniu udział wzięło 8 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W 2016 roku w ramach działań kooperacyjnych projektu odbyły się spotkania z lokalnymi grupami działania w ramach współpracy na rzecz wspierania ekonomii społecznej oraz osób wykluczonych poprzez docieranie z informacją do członków LGD, partnerów lokalnych, biznesu, NGO, samorządu terytorialnego.

łącznie zrealizowano 14 spotkań (z udziałem 14 osób): 5 spotkań z przedstawicielami LGD dla Miasta Torunia, LGD Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Kujawskiej, LGD Podgrodzie Toruńskie oraz 9 spotkań w gminach (Gmina Lisewo, Gmina Chełmża, Miasto Chełmża, Gmina Kijewo Królewskie, Miasto Chełmno, Gmina Chełmno, Gmina Stolno, Gmina Zławieś Wielka, Gmina Papowo Biskupie).

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W ramach kierunku interwencji, w 2016 roku, OWES zrealizował 4 działania, których celem było promowanie tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem podmiotów ekonomii społecznej. W spotkaniach udział wzięło 75 osób.

Polityka działań animacyjnych prowadzona jest w sposób gwarantujący równość szans wszystkich zainteresowanych osób w dostępie do proponowanego wsparcia. Spotkania odbywały się z przedstawicielami lokalnej grupy społecznej między innymi w celu zdiagnozowania potencjału lokalnego środowiska, wymiany informacji na temat angażowania się w różne formy działalności PES, inicjowania powstawania grup osób i instytucji zamierzających rozpocząć działalność w formie PES oraz zawiązania współpracy lokalnych podmiotów w celu rozwoju PS i PES.

3.2.2 Wsparcie szkoleniowe i doradcze dla tworzących się i funkcjonujących lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ realizowano szkolenia i doradztwo.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W 2016 roku odbyły się dwa bloki szkoleniowe, w których przewidziano po trzy szkolenia dotyczące budowania powiązań kooperacyjnych oraz dotyczące umiejętności społecznych (budowanie szerokich powiązań kooperacyjnych w ramach partnerstw, sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu rozwoju przedsiębiorstw społecznych), kompetencje związane z pracą z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W 2016 roku zrealizowano szkolenia dla lokalnych Zespołów ds. Ekonomii Społecznej. Udział w nich wzięło 49 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

Realizując wsparcia doradcze w 2016 roku dla tworzących się i funkcjonujących lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej, odbyło się doradztwo poprzedzające zawiązanie partnerstwa lokalnego. Spotkania i wypracowane podczas nich kierunki działania skutkowały w dalszej perspektywie podpisaniem umów partnerskich o wspólnych działaniach na rzecz monitorowania i wspierania ekonomii społecznej. Przykładem takiego porozumienia może być zawiązanie współpracy między LGD Włocławek a OWES. W ramach kierunku interwencji zorganizowano 5 działań, z udziałem 15 osób.

Cel szczegółowy 3.3

Rozwój form współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów

Kierunek interwencji:

3.3.1 *Rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.*

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ uwzględniono współpracę pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w ramach RPO WK-P 2014-2020, w szczególności w ramach konkursów Poddziałanie 9.2.1 ogłaszanych w 2016 roku,
- ✓ realizowano spotkania i szkolenia z udziałem przedstawicieli instytucji regionalnych i lokalnych (m.in. PUP, LGD, UG, CIS, KIS, WTZ).

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uwzględnił współpracę pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w szczególności w ramach konkursów Poddziałanie 9.2.1 ogłaszanych w 2016 roku.

W ramach konkursu preferowane były projekty dotyczące realizowania wsparcia we współpracy służb zatrudnienia i służb społecznych (publicznych i niepublicznych), jak również projekty obejmujące współpracę i włączenie usług podmiotów ekonomii społecznej w szczególności o charakterze reintegracyjnym tj. CIS, KIS, ZAZ, WTZ.

Dodatkowo, zgodnie z zapisami *Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WK-P 2014-2020*, w projektach realizowanych w ramach całej Osi Priorytetowej 9 *Solidarne Społeczeństwo*, usługi i zadania zlecane w ramach projektu winny być realizowane z uwzględnieniem: zasad określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, klauzul społecznych lub zlecane podmiotom ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez OWES-y

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach nawiązania współpracy OWES z instytucjami rynku pracy na rzecz wspierania ekonomii społecznej odbyły się spotkania w powiatowych urzędach pracy, zakończone podpisaniem listów intencyjnych o współpracy ze wszystkimi 5 PUP w maju 2016 a następnie umów o współpracy (7 spotkań). W każdej z tych instytucji odbywały się regularnie dyżury Powiatowego Punktu Doradczego (19 dyżurów w PUP oraz 4 dyżury w Świetlicy Urzędu Miasta Chełmża) oraz spotkania z osobami bezrobotnymi (67 spotkań). W ramach współpracy z ośrodkami pomocy społecznej na rzecz wspierania istniejących i nowo powstających przedsiębiorstw społecznych odbyły się 4 spotkania (GOPS Wielka Nieszawka, GOPS Wielgie, GOPS Czernikowo, GOPS Łubianka).

OWES TŁOK

prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)

W ramach kierunku interwencji OWES realizował szkolenia dla lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej w subregionie. (4 szkolenia dla 49 osób).

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

W celu nawiązania współpracy z właściwymi terytorialnie instytucjami regionalnymi i lokalnymi, w tym służącymi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, instytucjami rynku pracy oraz instytucjami pomocy i integracji społecznej (m.in. PUP, LGD, UG, CIS, KIS, WTZ) przeprowadzono 15 spotkań na terenie działania OWES. W spotkaniach udział wzięły 34 osoby.

3.3.2 Wsparcie innowacyjnych form współpracy PES z administracją publiczną, biznesem, środowiskami naukowymi, organizacjami pozarządowymi.

W 2016 roku kierunek interwencji nie był realizowany.

Priorytet 4

Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 4.1

Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne

Kierunek interwencji:

4.1.1 Wdrożenie mechanizmów stałego monitorowania PES i efektów ich działań, służących włączeniu społecznemu, w tym zatrudnienia.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ na bieżąco monitorowano podmioty ekonomii społecznej z regionu.

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Na potrzeby opracowania Sprawozdania z realizacji Programu w 2015 roku, a także w związku z bieżącymi działaniami ROPS, monitorowano podmioty ekonomii społecznej.

4.1.2 Realizacja i upowszechnianie badań ewaluacyjnych dotyczących działań PES i ich otoczenia w województwie oraz okresowych badań tematycznych, dotyczących wybranych aspektów ekonomii społecznej w regionie, w tym badań z zastosowaniem mechanizmów pomiaru społecznej wartości dodanej działalności PES.

Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.

Cel szczegółowy 4.2

Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu

Kierunek interwencji:

4.2.1 Realizacja regionalnych i lokalnych kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej za pomocą mediów tradycyjnych i elektronicznych oraz portali społecznościowych.

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku:

- ✓ OWES-y prowadziły działania informacyjne dotyczące ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez OWES-y

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV

prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)

W 2016 roku OWES zrealizował 3 kampanie dotyczące ekonomii społecznej oraz 3 działania lokalne promujące PES. Na swojej stronie internetowej zamieszczał informacje dotyczące

ekonomii społecznej. OWES prowadził także profil na Facebooku. Łączna liczba odbiorców działań wyniosła 1300 osób.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu

prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)

W ramach działań OWES regularnie informowano klientów w ramach ogłoszeń publikowanych na stronie internetowej OWES oraz na profilu - portalu społecznościowym Facebook. Ponadto klienci OWES korzystali z cotygodniowej kampanii informacyjnej w postaci wysłanego newslettera (bieżące informacje dotyczące działalności OWES Toruń oraz krajowe i regionalne wiadomości dotyczące ekonomii społecznej).

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 4 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

Podjęte działania na rzecz kampanii promocyjno-informacyjnej dotyczącej ekonomii społecznej odbyły się poprzez zorganizowane spotkania: Regionalny Festyn „Majówka z gęsiną”, „Kujawski Dzień z Przedsiębiorczością”, a także cykliczne spotkania „Jarmark Wielkanocny”, „Jarmark Mikołajkowy”.

Ponadto kampania promocyjno-informacyjna obejmowała m.in. strony internetowe, Facebook, artykuły prasowo-informacyjne. Każdorazowo, przy okazji organizowanych spotkań, dystrybuowane były broszury informacyjne.

4.2.2 Realizacja stałych wydarzeń promujących ekonomię społeczną na poziomie regionalnym i lokalnym (m. in. Forum Ekonomii Społecznej).

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku zrealizowano:

- ✓ *Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej),*
- ✓ *Welcomomy Forum,*
- ✓ *Targi Dobrych Praktyk.*

W ramach kierunku interwencji w 2016 roku odbyło się:

- ***Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej*** (wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu w ramach kierunku interwencji 3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych),
- ***Welcomomy Forum*** (wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu w ramach kierunku interwencji 2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej),
- ***Targi Dobrych Praktyk*** (wydarzenie zostało opisane w sprawozdaniu w ramach kierunku interwencji 2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej).

Cel szczegółowy 4.3

Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego

Kierunek interwencji:

4.3.1 Wsparcie włączania wiedzy na temat ekonomii społecznej do zajęć edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia oraz w programach edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe, w tym propagowanie tworzenia spółdzielni uczniowskich jako przygotowanie do aktywności społeczno-zawodowej.

W 2016 roku kierunek interwencji nie był realizowany.

4.3.2 Organizacja regionalnych konkursów wiedzy o ekonomii społecznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (organizator konkursu – Samorząd Województwa).

Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.

Osiągnięte wskaźniki

Lp.	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość osiągnięta do końca roku 2015	Wartość osiągnięta w 2016 roku	Wartość docelowa do 2020 roku
Wskaźnik oddziaływania – dla celu głównego					
1.	Liczba osób objętych wsparciem, w tym działaniami aktywizującymi, przez podmioty ekonomii społecznej, a także instytucje wspierające przedsiębiorczość społeczną w regionie w ramach Programu	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, dane ROPS, dane GUS, dane OWES	14 641 (4 233 w 2015 r.)	18 015 (3 374 w 2016 r.)	30.000
Główne wskaźniki rezultatu – dla priorytetów					
Dla Priorytetu 1:					
2.	Liczba osób pracujących i zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej (PES) działających w regionie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, dane ROPS, dane GUS	14 346	15 180	15.584
3.	Liczba osób, które w wyniku udziału w zajęciach CIS lub KIS usamodzielnily się ekonomicznie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej	677 (400 w 2015 r.)	1 081 (404 w 2016 r.)	400
Dla Priorytetu 1 i 2:					
4.	Liczba nowych podmiotów ekonomii społecznej założonych w wyniku działalności OWES	Sprawozdanie z realizacji Działania	30 (8 w 2015 r.)	35 (5 w 2016 r.)	40
5.	Liczba osób korzystających ze wsparcia OWES	Sprawozdanie z realizacji Działania	7 413 (1775 w 2015 r.)	7 825 (412 w 2016 r.)	12 000
Dla Priorytetu 3:					
6.	Liczba samorządów, które uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w lokalnych programach i strategiach	Informacja od JST	58	93	100

Dla Priorytetu 4:					
7.	Liczba odbiorców działań informacyjnych	Dane ROPS, dane OWES	579 924 (32 924 z 2015 r.)	581 606 (1 682 z 2016 r.)	600 000
8.	Liczba szkół, w których wdrożono działania edukacyjne w zakresie ekonomii społecznej	Dane OWES	8	8 (0 w 2016 r.)	150
Główne wskaźniki produktu dla celów szczegółowych					
Dla celu szczegółowego 1.1:					
9.	Liczba instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społecznej objętych wsparciem w ramach Programu	Dane IZ RPO WK-P 2014-2020	0	36	50
Dla celu szczegółowego 2.1:					
10.	Liczba PES, których pracownicy/członkowie skorzystali ze wsparcia szkoleniowo-doradczego świadczonego przez OWES w ramach Programu	Sprawozdanie z realizacji Działania	796 (326 w 2015 r.)	896 (100 w 2016 r.)	300
Dla celu szczegółowego 2.2:					
11.	Liczba edycji regionalnego konkursu na najlepszy produkt PES	Dane ROPS	0	0	4
Dla celu szczegółowego 2.3:					
12.	Liczba OWES w regionie	Dane ROPS	7	4¹⁹	6
13.	Liczba PES, które skorzystały z oferty funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych	Informacja z regionalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych	10 (3 w 2015 r.)	11 (1 w 2016 r.)	40
Dla celu szczegółowego 2.4:					
14.	Liczba działających zespołów ds. ekonomii społecznej	Informacja od JST	4	8	30

¹⁹ We wskaźniku wykazano akredytowane OWES funkcjonujące na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Dla celu szczegółowego 3.1:					
15.	Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi i wsparciem szkoleniowym w zakresie ekonomii społecznej, w ramach Programu	Dane ROPS, dane OWES	144	144	144
Dla celu szczegółowego 3.2:					
16.	Liczba partnerstw lokalnych z udziałem PES, które otrzymają wsparcie w ramach Programu	Dane OWES	47	61 (14 w 2016 r.)	60
Dla celu szczegółowego 3.3:					
17.	Liczba projektów innowacyjnych wspartych w ramach Programu	Dane IZ RPO WK-P 2014-2020	0	0	10
Dla celu szczegółowego 4.1:					
18.	Liczba przeprowadzonych w ramach Programu badań dotyczących sektora ekonomii społecznej w regionie	Dane ROPS	2	2 (0 w ramach 2016 r.)	4
Dla celu szczegółowego 4.2:					
19.	Liczba kampanii promujących ekonomię społeczną zrealizowanych w ramach Programu	Dane ROPS, dane OWES	70 (39 z 2015 r.)	70 (0 w 2016 r.)	4
Dla celu szczegółowego 4.3:					
20.	Liczba programów edukacyjnych dotyczących ekonomii społecznej, których realizacja została wsparta w ramach Programu	Dane ROPS	0	0	30

Podsumowanie

„Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” ujmuje problematykę ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa. Program jest zgodny ze *Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+*, a przez zaprojektowane działania przyczynia się do modernizacji sfery społecznej oraz wpływa na poprawę sytuacji mieszkańców województwa, zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Poniżej podsumowano zrealizowane działania z podziałem na poszczególne kierunki interwencji.

Priorytet 1	
Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej	
Cel szczegółowy 1.1	
Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
Kierunek interwencji 1.1.1 <i>Wspieranie i rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dofinansowano działalność 9 zakładów aktywności zawodowej w regionie. ✓ Ogłoszono 3 konkursy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w których wspierany był rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ. ✓ Wspierano pracowników instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej poprzez doradztwo, szkolenia, spotkania.
Kierunek interwencji 1.1.2 <i>Tworzenie i upowszechnianie modelu indywidualnej ścieżki rozwoju osób korzystających z usług podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ogłoszono 4 konkursy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w których przewidziano realizację działań w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby, rodziny, środowiska. ✓ OWES prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy realizował doradztwo, które obejmowało tworzenie ścieżki rozwoju zawodowego.
Cel szczegółowy 1.2	
Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej	
Kierunek interwencji 1.2.1 <i>Działania szkoleniowo-doradcze ukierunkowane na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zrealizowano wizyty studyjne oraz inne działania szkoleniowo – doradcze (łącznie dla 63 osób).
Kierunek interwencji 1.2.2 <i>Wsparcie finansowe umożliwiający</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ogłoszono 1 konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów

<p>powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej i tworzenia w nich miejsc pracy.</p>	<p>sektora ekonomii społecznej (RPO WK-P 2014-2020).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wyłoniono do realizacji 4 projekty w ramach RPO WK-P 2014-2020. ✓ Dofinansowano utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej we Włocławku.
<p>Kierunek interwencji 1.2.3 Program dotacji dla organizacji pozarządowych przekształcających się w podmioty ekonomii społecznej (podejmujących działalność gospodarczą).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ogłoszono i rozstrzygnięto konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej (RPO WK-P 2014-2020), w ramach którego znalazło się m.in. wsparcie finansowe (dotacje) na tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących podmiotach ekonomii społecznej - pod warunkiem przekształcenia tych podmiotów w przedsiębiorstwo społeczne.

<p>Priorytet 2 Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania</p>	
<p>Cel szczegółowy 2.1 Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES</p>	
<p>Kierunek interwencji 2.1.1 Cykliczne monitorowanie potrzeb rozwojowych PES oraz możliwości ich zaspokajania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zorganizowano 2 spotkania z przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym. ✓ Monitorowano, w ramach działalności OWES, potrzeby podmiotów ekonomii społecznej.
<p>Kierunek interwencji 2.1.2 Systematyczne doskonalenie i doszkadzanie kadr PES.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zrealizowano m.in. doradztwo, szkolenia, wizyty studyjne dla kadr PES.
<p>Kierunek interwencji 2.1.3 Udostępnianie informacji o podmiotach oferujących szkolenia i doradztwo dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej (bank informacji).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aktualizowano zakładkę poświęconą ekonomii społecznej na stronie internetowej ROPS. ✓ Udostępniano informacje, na stronach OWES, o szkoleniach oraz doradztwie dla PES i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach ekonomii społecznej.
<p>Cel szczegółowy 2.2 Promocja marki i jakości PES</p>	
<p>Kierunek interwencji 2.2.1 Uruchomienie mechanizmu przyznawania regionalnej marki wysokiej jakości produktów/ usług PES i włączenie jej do promocji regionu np. regionalny konkurs na najlepszy produkt PES.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Przyznano 12 certyfikatów „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim.
<p>Kierunek interwencji 2.2.2 Upowszechnianie wysokiej jakości usług i produktów PES w regionie kujawsko-pomorskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zrealizowano działania wpisujące się w kierunek interwencji: <ul style="list-style-type: none"> • panel w ramach <i>Welconomy Forum</i>, • <i>Targi Dobrych Praktyk</i>,

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej),</i> • <i>spotkania, w tym spotkanie sieciujące PES.</i>
Cel szczegółowy 2.3 Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie	
Kierunek interwencji 2.3.1 <i>Rozwój kompleksowego wsparcia PES, w tym spółdzielni socjalnych, opartego na sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, dostępnych w każdym powiecie.</i>	✓ Wyłoniono 4 projekty, w ramach których finansowane są działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (Poddziałanie 9.4.1 RPO WK-P 2014-2020).
Kierunek interwencji 2.3.2 <i>Wspieranie i upowszechnianie instrumentów finansowych dla PES poprzez rozwój oferty dotacji, pożyczek i poręczeń skierowanych do PES.</i>	✓ Udzielono 1 pożyczki podmiotowi ekonomii społecznej o wartości 60.000,00 zł.
Kierunek interwencji 2.3.3 <i>Stałe doradztwo dla PES.</i>	✓ 5 PES skorzystało z doradztwa świadczonego przez Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. ✓ OWES-y realizowały doradztwo biznesowe przeznaczone dla PES.
Kierunek interwencji 2.3.4 <i>Upowszechnienie standardów i mechanizmów certyfikacji w podmiotach tworzących system wsparcia dla PES.</i>	✓ 4 OWES-y z województwa kujawsko-pomorskiego otrzymały status Akredytowanego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości.
Kierunek interwencji 2.3.5 <i>Wspieranie tworzenia inkubatorów i klastrów przedsiębiorczości społecznej.</i>	✓ Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.
Kierunek interwencji 2.3.6 <i>Tworzenie innych alternatywnych form wsparcia PES.</i>	✓ Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.
Cel szczegółowy 2.4 Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie	
Kierunek interwencji 2.4.1 <i>Koordinowanie na poziomie województwa działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie.</i>	✓ Uchwałą nr 45/1770/16 z dnia 16 listopada 2016 r., Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyznał dofinansowanie na realizację projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach RPO WK-P 2014-2020.
Kierunek interwencji 2.4.2 <i>Inspirowanie i wspieranie funkcjonowania reprezentacji środowiska ekonomii społecznej i jej otoczenia (w formie lokalnych i regionalnych zespołów np. ekonomii społecznej).</i>	✓ Obradował Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej (2 posiedzenia). ✓ Funkcjonowało 8 lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej.
Kierunek interwencji 2.4.3 <i>Wdrożenie struktury i mechanizmów stałej wymiany wiedzy i doświadczeń na rzecz ekonomii społecznej na płaszczyźnie krajowej</i>	✓ Zorganizowano <i>Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej.</i>

<i>i międzynarodowej (np. wizyty studyjne, prezentacje dobrych praktyk, Kujawsko-Pomorski Portal Ekonomii Społecznej/strona internetowa).</i>	
Kierunek interwencji 2.4.4 Wdrożenie stałego mechanizmu monitorowania i oceny działania systemu wsparcia w oparciu o funkcjonujące standardy.	Kierunek interwencji nie był realizowany w 2016 roku.
Kierunek interwencji 2.4.5 Monitorowanie i konsultowanie rozwiązań prawno-instytucjonalnych tworzonych przez władze krajowe.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Na stronie internetowej ROPS dostępny był katalog aktów prawnych z obszaru pomocy społecznej, zatrudnienia socjalnego, rynku pracy, zatrudniania osób niepełnosprawnych i spółdzielczości. ✓ Członkowie RKES konsultowali wstępny projekt założeń do ustawy o zasadach udziału podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej przygotowany przez MRPIPS.
Kierunek interwencji 2.4.6 Upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem (np. Targi Ekonomii Społecznej).	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zorganizowano: <ul style="list-style-type: none"> • panel w ramach <i>Welconomy Forum</i>, • <i>Targi Dobrych Praktyk</i>, • warsztat w ramach <i>Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej</i>.

Priorytet 3	
Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami	
Cel szczegółowy 3.1	
Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych	
Kierunek interwencji 3.1.1 Popularyzowanie ekonomii społecznej i PES wśród przedstawicieli samorządów lokalnych regionu, mediów, służb zatrudnienia i służb społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zorganizowano <i>Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)</i>. ✓ Popularyzowano ekonomię społeczną podczas lokalnych i regionalnych wydarzeń.
Kierunek interwencji 3.1.2 Działania na rzecz zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych w tym upowszechnianie mechanizmów zamawiania usług i produktów PES m. in. z zastosowaniem klauzul społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Przyznano 6 wyróżnień „<i>Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej</i>”. ✓ Upowszechniano stosowanie klauzul społecznych podczas spotkań sieciujących spółdzielnie socjalne.
Kierunek interwencji 3.1.3 Wzmocnienie udziału PES w tworzeniu regionalnych i lokalnych rozwiązań prawnych na rzecz ekonomii społecznej (strategie, programy, plany działań).	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 93 samorzady gminne i powiatowe uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych lub programowych.
Cel szczegółowy 3.2	

Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej	
Kierunek interwencji 3.2.1 Upowszechnianie idei tworzenia lokalnych partnerstw z udziałem PES.	✓ W 19 samorządach funkcjonowały partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej.
Kierunek interwencji 3.2.2 Wsparcie szkoleniowe i doradcze dla tworzących się i funkcjonujących lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej.	✓ Realizowano szkolenia i doradztwo.
Cel szczegółowy 3.3	
Rozwój form współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów	
Kierunek interwencji 3.3.1 Rozwijanie współpracy pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uwzględniono współpracę pomiędzy PES a instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w ramach RPO WK-P 2014-2020, w szczególności w ramach konkursów Poddziałanie 9.2.1 ogłaszanych w 2016 roku. ✓ Realizowano spotkania i szkolenia z udziałem przedstawicieli instytucji regionalnych i lokalnych (m.in. PUP, LGD, UG, CIS, KIS, WTZ).
Kierunek interwencji 3.3.2 Wspierani innowacyjnych form współpracy PES z administracją publiczną, biznesem, środowiskami naukowymi, organizacjami pozarządowymi.	W 2016 roku kierunek interwencji nie był realizowany.

Priorytet 4	
Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej	
Cel szczegółowy 4.1	
Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne	
Kierunek interwencji 4.1.1 Wdrożenie mechanizmów stałego monitorowania PES i efektów ich działań, służących włączeniu społecznemu, w tym zatrudnienia.	✓ Na bieżąco monitorowano podmioty ekonomii społecznej z regionu.
Kierunek interwencji 4.1.2 Realizacja i upowszechnianie badań ewaluacyjnych dotyczących działań PES i ich otoczenia w województwie oraz okresowych badań tematycznych, dotyczących wybranych aspektów ekonomii społecznej w regionie, w tym badań z zastosowaniem mechanizmów pomiaru społecznej wartości dodanej działalności PES.	Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.
Cel szczegółowy 4.2	
Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu	
Kierunek interwencji 4.2.1 Realizacja regionalnych i lokalnych kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej za pomocą mediów	✓ OWES prowadziły działania informacyjne dotyczące ekonomii społecznej.

<i>tradycyjnych i elektronicznych oraz portali społecznościowych.</i>	
Kierunek interwencji 4.2.2 Realizacja stałych wydarzeń promujących ekonomię społeczną na poziomie regionalnym i lokalnym (m. in. Forum Ekonomii Społecznej).	✓ Zrealizowano: <ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej), • Welconomy Forum, • Targi Dobrych Praktyk.
Cel szczegółowy 4.3 Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego	
Kierunek interwencji 4.3.1 Wspieranie włączania wiedzy na temat ekonomii społecznej do zajęć edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia oraz w programach edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe, w tym propagowanie tworzenia spółdzielni uczniowskich jako przygotowanie do aktywności społeczno-zawodowej.	W 2016 roku kierunek interwencji nie był realizowany.
Kierunek interwencji 4.3.2 Organizacja regionalnych konkursów wiedzy o ekonomii społecznej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (organizator konkursu – Samorząd Województwa).	Kierunek interwencji planowany do realizacji w kolejnych latach.

Zgodnie z założeniami „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020” rezultaty działań (wskaźniki), które zostały wyszczególnione w Programie mają zostać osiągnięte do 2020 roku.

Aneks nr 1 Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa spółdzielni socjalnej	Adres spółdzielni socjalnej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Spółdzielnia Socjalna „Radość”	85-791 Bydgoszcz, ul. Gen. Fr. Kleeberga 5/1
2	Spółdzielnia Socjalna Widzących Duszą „Światełko”	85-642 Bydgoszcz, ul. Sułkowskiego 44/7
3	Spółdzielnia Socjalna „Nasz Dom”	85-794 Bydgoszcz, ul. GOPR 1/13
4	Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka”	85-871 Bydgoszcz, ul. Smoleńska 43
5	Spółdzielnia Socjalna „Współpraca” <i>(spółdzielnia socjalna wykreślona z rejestru KRS-u)</i>	85-871 Bydgoszcz, ul. Smoleńska 37
6	Spółdzielnia Socjalna „Kreatywni”	85-006 Bydgoszcz, ul. Gdańska 42
7	Spółdzielnia Socjalna „Elles”	85-863 Bydgoszcz, ul. Łomżyńska 182
8	Spółdzielnia Socjalna Stary Arsenał	85-006 Bydgoszcz, ul. Gdańska 42
9	Spółdzielnia Socjalna Razem Możemy Więcej	85-021 Bydgoszcz, ul. Gdańska 122
10	Spółdzielnia Socjalna Art Deco	85-129 Bydgoszcz, ul. Poznańska 12
11	Bydgoska Spółdzielnia Socjalna Solidarni	85-033 Bydgoszcz, Pl. Kościeleckich 7
12	Spółdzielnia Socjalna Dobra Robota	85-862 Bydgoszcz, ul. Bydgoskich Przemysłowców 3
MIASTO GRUDZIĄDZ		
13	Grudziądzka Spółdzielnia Socjalna Lajma	86-300 Grudziądz, ul. Waryńskiego 32-36
MIASTO TORUŃ		
14	Spółdzielnia Socjalna „Współpraca”	87-100 Toruń, ul. Przedzamcze 12
15	Spółdzielnia Socjalna Kulturhaus	87-100 Toruń, ul. Poniatowskiego 5/2

16	Toruńska Spółdzielnia Socjalna „KOPERNIK” (spółdzielnia socjalna wykreślona z rejestru KRS-u)	87-100 Toruń, ul. Gałczyńskiego 42/4
MIASTO WŁOCŁAWEK		
17	Spółdzielnia Socjalna „Diament” (spółdzielnia socjalna wykreślona z rejestru KRS-u)	87-800 Włocławek, ul. Reymonta 11
18	Spółdzielnia Socjalna „Studio Votre”	87-800 Włocławek, ul. Królewiecka 3
19	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Raj”	87-800 Włocławek, ul. Weselna 11b
20	Spółdzielnia Socjalna „Kujawianki”	87-800 Włocławek, ul. Metalowa 17
21	Spółdzielnia Socjalna Free Way	87-800 Włocławek, ul. Hutnicza 2
22	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Arkadia”	87-800 Włocławek, ul. Wiejska 24
POWIAT ALEKSANDROWSKI		
23	Spółdzielnia Socjalna Kujawianka	87-700 Aleksandrów Kujawski, ul. Strażacka 5
24	Spółdzielnia Socjalna „Spizarnia Kujawska”	87-700 Rożno-Parcele, ul. Wrzosowa 7
25	Nieszawska Spółdzielnia Socjalna Budowlani	87-730 Nieszawa
POWIAT BRODNICKI		
26	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Teodoryk”	87-320 Górzno, ul. Poczтовая 12
27	Spółdzielnia Socjalna Komtur	87-300 Brodnica, ul. Nowa 36
POWIAT BYDGOSKI		
28	Spółdzielnia Socjalna „Argo”	86-065 Lisi Ogon, ul. Potulicka 14
29	Spółdzielnia Socjalna „Sol-Wim”	86-050 Solec Kujawski, ul. 23 Stycznia 7
30	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka	86-010 Koronowo, ul. Szosa Kotomińska 3
31	Spółdzielnia Socjalna Kalina	86-005 Zielonka, ul. Szpakowa 28
32	Spółdzielnia Socjalna ""Aktywni Tu i Teraz”	86-060 Nowa Wieś Wielka, Krążkowo 21
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
33	Spółdzielnia Socjalna Culmen	86-200 Chełmno, ul. Chociszewskiego 8/33

34	Spółdzielnia Socjalna „Deko-Pref”	86-200 Chełmno, Kałdus 38
35	Spółdzielnia Socjalna „Eko-Mat”	86-200 Chełmno, ul. Kamionka 3
36	Spółdzielnia Socjalna „Od Nowa”	86-200 Chełmno, Brzozowo 96
37	Spółdzielnia Socjalna „3 \$Ektor”	86-253 Kijewo Królewskie, Kosowizna 9
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI		
38	Spółdzielnia Socjalna „Zorza”	87-400 Golub-Dobrzyń, Pl. 1000-Lecia 25
39	Spółdzielnia Socjalna „Signum”	87-400 Golub-Dobrzyń, Al. Kilińskiego 10
40	Spółdzielnia Socjalna Gold Serwis	87-410 Kowalewo Pomorskie, ul. Odrodzenia 8
POWIAT GRUDZIĄDZKI		
41	Spółdzielnia Socjalna „Perspektywa”	86-320 Łasin, ul. Wyszynskiego 1
42	Spółdzielnia Socjalna „Razem”	87-220 Radzyń Chełmiński, ul. Mańkowskiego 1
43	Nadwiślańska Spółdzielnia Socjalna Plus	86-330 Gruta, Gruta 81
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
44	Spółdzielnia Socjalna Rozeta	88-133 Chlewiska, Chlewiska 19
45	„Inowrocławska Spółdzielnia Socjalna”	88-100 Łojewo, Łojewo 34 A
46	Usługowo – Handlowa Spółdzielnia Socjalna „Ines”	88-100 Inowrocław, ul. Św. Mikołaja 25
47	Spółdzielnia Socjalna „Odrodzenie”	88-100 Inowrocław, ul. Św. Mikołaja 25/25
48	Spółdzielnia Socjalna „Korab”	88-100 Inowrocław, ul. Św. Mikołaja 25/25
49	Spółdzielnia Socjalna „Kołodziej”	88-150 Kruszwica, ul. Rybacka 20/13
50	Spółdzielnia Socjalna Czakram	88-150 Kruszwica, ul. Rybacka 5
51	Spółdzielnia Socjalna Twoje Smaki	88-100 Inowrocław, ul. Dubienka 2

52	Spółdzielnia Socjalna INOPRACA	88-100 Inowrocław, ul. Krzywoustego 33/55
POWIAT LIPNOWSKI		
53	Spółdzielnia Socjalna Artystyczni	87-600 Lipno, ul. Rapackiego 18b
POWIAT MOGILEŃSKI		
54	Spółdzielnia Socjalna Elektro-Energia	88-320 Strzelno, ul. Bławaty 4
55	Markowicka Spółdzielnia Socjalna Nazaret	88-320 Markowice, Markowice 5
POWIAT NAKIELSKI		
56	Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota”	89-115 Mrocza, ul. Łąkowa 7
57	Spółdzielnia Socjalna Noteć	89-100 Nakło Nad Notecią, ul. Młyńska 22
58	Spółdzielnia Socjalna „IZABELA”	89-114 Witosław, Izabela 4/2
POWIAT RADZIEJOWSKI		
59	Spółdzielnia Socjalna Mix	87-875 Sadłóg, Sadłóg 1
POWIAT ŚWIECKI		
60	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Lidia”	86-100 Świecie, ul. Św. Wincentego 1
61	Spółdzielnia Socjalna Sami Pack	86-134 Górna Grupa, ul. Piaskowa 1
POWIAT TORUŃSKI		
62	Spółdzielnia Socjalna „Powrót”	87-140 Chełmża, ul. Paderewskiego 11
63	Spółdzielnia Socjalna Lubiczanka	87-162 Lubicz Dolny, ul. Toruńska 24
64	Spółdzielnia Socjalna Łubianka	87-152 Wybcz, ul. Strażacka 4
65	Spółdzielnia Socjalna Szansa	87-140 Chełmża, Gen. Józefa Hallera 25
POWIAT TUCHOLSKI		
66	Spółdzielnia Socjalna „Nadzieja”	89-500 Tuchola, ul. Bydgoska 7

67	Spółdzielnia Socjalna „Progres”	89-500 Tuchola, ul. Bydgoska 7
68	Spółdzielnia Socjalna "Borowiacki Wigor"	89-520 Gostycyn ul. Słoneczna 4
POWIAT WĄBRZESKI		
69	Płużnicka Spółdzielnia Socjalna Pomocna Ekipa	87-214 Płużnica, Płużnica 64
POWIAT ŻNIŃSKI		
70	Spółdzielnia Socjalna Tv Żnin	88-400 Żnin, ul. Gnieźnieńska 38

Na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego. Stan na 31 grudnia 2016 r.

Aneks nr 2 Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Instytucja tworząca centrum integracji społecznej	Nazwa i adres siedziby centrum integracji społecznej
1	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia ul. Smoleńska 43 85-871 Bydgoszcz
2	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński	Centrum Integracji Społecznej w Szumiłowie Gm. Radzyń Chełmiński 87-220 Szumiłowo 13
3	Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTOR w Toruniu	Centrum Integracji Społecznej ul. Stokrotkowa 22 87-100 Toruń
4	Wójt Gminy Inowrocław	Centrum Integracji Społecznej w Łojewie Łojewo21 88-100 Inowrocław

Na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.

Aneks nr 3 Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa i adres podmiotu prowadzącego klub integracji społecznej	Nazwa i adres siedziby klubu integracji społecznej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Fundacja „WIATRAK” ul. Bołtucia 5 85-791 Bydgoszcz	Klub Integracji Społecznej „WIATRAK” ul. Kleeberga 2 85-791 Bydgoszcz
MIASTO GRUDZIĄDZ		
2	Grudziądzkie Centrum Caritas im. Błogosławionej Juty ul. Klasztorna 6 86-300 Grudziądz	Klub Integracji Społecznej „Grudziądzkie Centrum Caritas” ul. Klasztorna 6 86-300 Grudziądz
MIASTO TORUŃ		
3	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu ul. Konstytucji 3-go Maja 40c 87-100 Toruń	Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Toruniu ul. Konstytucji 3-go Maja 40c 87-100 Toruń
MIASTO WŁOCŁAWEK		
4	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Włocławku ul. Kościuszki 26 87-800 Włocławek	Klub Integracji Społecznej we Włocławku ul. Okrzei 61 87-800 Włocławek
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI		
5	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu– Dobrzyniu ul. Plac Tysiąclecia 22/1 87-400 Golub-Dobrzyń	Klub Integracji Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu ul. Plac Tysiąclecia 22/1 87-400 Golub-Dobrzyń
POWIAT GRUDZIĄDZKI		
6	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie ul. Radzyńska 2 86-320 Łasin	Klub Integracji Społecznej w Łasinie ul. Radzyńska 2 86-320 Łasin
7	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą Świecie nad Osą 3 86-341 Świecie nad Osą	Klub Integracji Społecznej w Świeciu nad Osą Świecie nad Osą 3 86-341 Świecie nad Osą
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
8	Fundacja Ekspert – Kujawy ul. Dworcowa 65 88-100 Inowrocław	Klub Integracji Społecznej Fundacji Ekspert – Kujawy w Inowrocławiu ul. Dworcowa 65 88-100 Inowrocław

9	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowrocławiu ul. Św. Ducha 90 88-100 Inowrocław	Klub Integracji Społecznej „Aktywni w Klubie” ul. Św. Ducha 90 88-100 Inowrocław
POWIAT NAKIELSKI		
10	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią ul. Ks. P. Skargi 2 89-100 Nakło nad Notecią	Klub Integracji Społecznej w Nakle nad Notecią ul. Ks. P. Skargi 2 89-100 Nakło nad Notecią
POWIAT SĘPOLEŃSKI		
11	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku ul. Mickiewicza 22A 89-410 Więcbork	Klub Integracji Społecznej w Więcborku ul. Mickiewicza 22A 89-410 Więcbork
POWIAT TORUŃSKI		
12	Wójt Gminy Lubicz ul. Toruńska 21 87-162 Lubicz	Klub Integracji Społecznej „Nad Drwęcą” ul. Szkolna 4 87-122 Grębocin
POWIAT TUCHOLSKI		
13	Wójt Gminy Cekcyn ul. Szkolna 2 89-511 Cekcyn	Klub Integracji Społecznej w Cekcynie ul. Szkolna 2 89-511 Cekcyn
14	Wójt Gminy Gostycyn ul. Bydgoska 8 89-520 Gostycyn	Klub Integracji Społecznej w Gostycynie ul. Sępoleńska 12 a 89-520 Gostycyn
15	Wójt Gminy Kęsowo ul. Główna 11 89-506 Kęsowo	Klub Integracji Społecznej w Kęsowie ul. Główna 19 89-506 Kęsowo
16	Wójt Gminy Lubiewo ul. Hallera 9 89-526 Lubiewo	Klub Integracji Społecznej w Lubiewie ul. Hallera 9 89-526 Lubiewo
17	Wójt Gminy w Śliwiczach ul. Ks. dr. Sychowskiego 30 89-530 Śliwice	Klub Integracji Społecznej w Śliwiczach ul. Ks. dr. Sychowskiego 30 89-530 Śliwice
POWIAT WĄBRZESKI		
18	Grudziądzkie Centrum Edukacji ABAK s.c. I. Majorke S. Dróbka ul. Waryńskiego 104 86-300 Grudziądz	Klub Integracji Społecznej w Płużnicy Płużawy 87-214 Płużnica
POWIAT ŻNIŃSKI		
19	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie ul. Żnińska 19 88-410 Gąsawa	Klub Integracji Społecznej w Gąsawie ul. Żnińska 19 88-410 Gąsawa

20	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowcu Wielkopolskim ul. Strzelecka 8 88-430 Janowiec Wielkopolski	Klub Integracji Społecznej w Janowcu Wielkopolskim ul. Strzelecka 8 88-430 Janowiec Wielkopolski
21	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogowie ul. Kolejowa 4 88-420 Rogowo	Klub Integracji Społecznej w Rogowie ul. Bydgoska 9a/4 88-420 Rogowo

Na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszcy.
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.

Aneks nr 4 Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Zakład aktywności zawodowej	Adres siedziby zakładu aktywności zawodowej
1	Zakład Aktywności Zawodowej w Brodnicy	ul. Kamionka 24, 87-300 Brodnica
2	Zakład Aktywności Zawodowej „Ośrodek Sportu i Rehabilitacji”	ul. Centralna 27A, 86-005 Białe Błota
3	Zakład Aktywności Zawodowej	ul. Ludwikowo 3, 85-502 Bydgoszcz
4	Zakład Aktywności Zawodowej w Drzonowie	Drzonowo, 86-230 Lisewo
5	Zakład Aktywności Zawodowej w Przyjezierzu	ul. Świerkowa 13/1, 88-324 Jeziora Wielkie
6	Zakład Aktywności Zawodowej w Radziejowie	ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów
7	Zakład Aktywności Zawodowej	ul. Świecka 89a, 89-500 Tuchola
8	Zakład Aktywności Zawodowej w Wąbrzeźnie	ul. Sportowa 10, 87-200 Wąbrzeźno
9	Zakład Aktywności Zawodowej we Włocławku	ul. Łęgska 20, 87-800 Włocławek

Na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r.

Aneks nr 5 Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa i adres jednostki organizacyjnej warsztaty terapii zajęciowej	Nazwa i adres siedziby warsztatu terapii zajęciowej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Caritas Diecezji Bydgoskiej ul. Cienista 2 85-817 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Tęcza” Al. Planu 6 Letniego 37 85-806 Bydgoszcz
2	Liga Kobiet Polskich Kujawsko Pomorski Oddział Wojewódzki ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Modrzew” ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz
3	Fundacja „Wiatrak” ul. Bołtucia 5 85-791 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Wiatrak” ul. J. Porazińskiej 9 85-792 Bydgoszcz
4	Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy ul. Pl. Kościeleckich 6 85-033 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Toruńska 28 85-023 Bydgoszcz
5	Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Dzieciom i ich Rodzinom "Przystań" ul. Noakowskiego 4 85-804 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Noakowskiego 4/1 85-804 Bydgoszcz
6	Polski Związek Niewidomych Okręg Kujawsko – Pomorski ul. Powst. Wlkp. 33 85-090 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Mega – Art.” ul. Stawowa 1 85-323 Bydgoszcz
7	Polski Związek Niewidomych Okręg Kujawsko – Pomorski ul. Powst. Wlkp. 33 85-090 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Victoria” ul. Bernardyńska 3 85-029 Bydgoszcz
MIASTO GRUDZIĄDZ		
8	Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „TO-MY” ul. Śniadeckich 21/22 86-300 Grudziądz	Warsztat Terapii Zajęciowej Kochanowskiego 11-13 86-300 Grudziądz
MIASTO TORUŃ		
9	Fundacja na Rzecz Osób Niepełno-sprawnych „ARKADIA” ul. Młyńska 2-4 87-100 Toruń	Warsztat Terapii Zajęciowej „ARKADIA” ul. Młyńska 2-4 87-100 Toruń

10	Polski Związek Niewidomych ul. Konwiktorska 9 00-216 Warszawa	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Mickiewicza 61 87-100 Toruń
11	Fundacja Brata Alberta Radwanowice 1 32-064 Rudawa	Warsztat Terapii Zajęciowej „BRATANKI” ul. Rydygiera 23 87-100 Toruń
MIASTO WŁOCŁAWEK		
12	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wiejska 14 87-800 Włocławek
13	Polski Związek Niewidomych Zarząd Główny ul. Konwiktorska 9 00-216 Warszawa	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Łazienna 6 87-800 Włocławek
POWIAT ALEKSANDROWSKI		
14	Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski ul. Słowackiego 8 87-700 Aleksandrów Kujawski	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wojska Polskiego 21 87-700 Aleksandrów Kujawski
15	Fundacja im. Brata Alberta Zarząd Krajowy Radwanowice 1 32-064 Rudawa	Warsztat Terapii Zajęciowej „Karczemka” Otłoczyn 1 87-700 Aleksandrów Kujawski
POWIAT BRODNICKI		
16	Towarzystwo Rodziców Dzieci Specjalnej Troski ul. Wyspiańskiego 13 87-300 Brodnica	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wyspiańskiego 13 87-300 Brodnica
POWIAT BYDGOSKI		
17	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. 29 Listopada 12 86-050 Solec Kujawski	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. 23 Stycznia 17C 86-050 Solec Kujawski
18	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Betonowa 1A 86-005 Białe Błota	Warsztat Terapii Zajęciowej "DĄB" ul. Szubińska 87D 86-005 Białe Błota
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
19	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom Pl. Rydygiera 1 86-200 Chełmno	Warsztaty Terapii Zajęciowej Pl. Rydygiera 1 86-200 Chełmno
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI		
20	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Odrodzenia 2 87-410 Kowalewo Pomorskie

POWIAT GRUDZIĄDZKI		
21	Fundacja " Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych" ul. Wyszyńskiego 1 86-320 Łasin	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Kard. S. Wyszyńskiego 1 86-320 Łasin
22	Stowarzyszenie „ Uśmiech” w Grucie Gruta 1 86-330 Mełno	Warsztat Terapii Zajęciowej w Grucie Gruta 1 86-330 Mełno
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
23	Stowarzyszenie Pomocy Upośledzonych Umysłowo ul. E. Plater 3 88-100 Inowrocław	Warsztat Terapii Zajęciowej "Razem" ul. E. Plater 3 88-100 Inowrocław
POWIAT LIPNOWSKI		
24	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci ul. Kaliska 1 87-800 Włocławek	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Wojska Polskiego 8 87- 600 Lipno
POWIAT MOGILEŃSKI		
25	CARITAS Archidiecezji Gnieźnieńskiej Os. Orła Białego 20 62-200 Gniezno	Warsztat Terapii Zajęciowej „Radosne Serca” Bielice 88-330 Gębice
POWIAT NAKIELSKI		
26	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Powiatowy w Nakle n. Notecią ul. Parkowa 8 89-100 Nakło nad Notecią	Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” ul. Parkowa 8 89-100 Nakło n. Notecią
27	Liga Kobiet Polskich Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” ul. Sportowa 2a 89-200 Szubin
28	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci KPOR ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” Pl. Wolności 5 89-115 Mrocza
POWIAT RADZIEJOWSKI		
29	Miasto i Gmina Piotrków Kujawski ul. Kościelna 1 88-230 Piotrków Kujawski	Warsztaty Terapii Zajęciowej Nowa Wieś 28A 88-230 Piotrków Kujawski
POWIAT RYPIŃSKI		
30	Liga Kobiet Polskich Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja” ul. Strażacka 1 87-500 Rypin

POWIAT SĘPOLEŃSKI		
31	Stowarzyszenie „Dorośli Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim ul. Szkolna 8/7 89-400 Sępólno Krajeńskie	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Plac Wolności 2a ul. Kościuszki 3 89-400 Sępólno Krajeńskie
POWIAT ŚWIECKI		
32	Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych ul. Nadbrzeźna 2A 86-100 Świecie	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Nadbrzeźna 2A 86-100 Świecie
33	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Nowem Pl. Św. Rocha 5 86-170 Nowe	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Myśliwska 1A 86-170 Nowe
POWIAT TUCHOLSKI		
34	Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski ul. Pocztowa 7d 89-500 Tuchola	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Przemysłowa 2 89-500 Tuchola
POWIAT WĄBRZESKI		
35	Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno
POWIAT ŻNIŃSKI		
36	Liga Kobiet Polskich Kujawsko Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „PROMYK” ul. Szpitalna 32 88-400 Żnin

Na podstawie danych Departamentu Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz danych własnych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu.
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r.

Aneks nr 6 Podmioty wyróżnione *Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”* w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2015 i 2016

Podmioty wyróżnione w 2015 roku

L.p.	podmiot	powiat	lokalizacja	wyróżniony produkt / usługa
1	Spółdzielnia Socjalna Spizarnia Kujawska	aleksandrowski	Rożno – Parcele	obiady tradycyjne związane z Kujawami
2	Centrum Integracji Społecznej	inowrocławski	Łojewo	wyroby i usługi cateringowe warsztatu gastronomicznego
3	Markowicka Spółdzielnia Socjalna NAZARET	mogileński	Markowice	drewniane produkty dostępne w internetowym sklepie spółdzielni socjalnej: www.sklep.markowice.com
4	Spółdzielnia Socjalna „Lubiczanka”	toruński	Lubicz Dolny	usługa pocztowa i reklamowa
5	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka	bydgoski	Koronowo	usługa związana z obsługą miejsc parkingowych

Podmioty wyróżnione w 2016 roku

L.p.	podmiot	powiat	lokalizacja	wyróżniony produkt / usługa
1	Spółdzielnia Socjalna „Twoje smaki”	inowrocławski	Inowrocław	usługi cateringowe i obiady abonamentowe
2	Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi	inowrocławski	Wróble	Gęś Burger
3	Inowrocławska Spółdzielnia Socjalna	inowrocławski	Łojewo	pranie dywanów, tapicerki meblowej i samochodowej
4	Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi	tucholski	Tuchola	usługi gastronomiczne, hotelowe oraz prowadzenie placu zabaw dla dzieci;
5	Zakład Aktywności Zawodowej w Bydgoszczy	Miasto Bydgoszcz	Bydgoszcz	usługi druku wielkoformatowego, druku offsetowego z obróbką introligatorską, druku cyfrowego oraz projektowania, składu i łamania tekstu do druku
6	Grudziądzkie Centrum Ekonomii Społecznej POMOST	Miasto Grudziądz	Grudziądz	usługi cateringowe
7	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Teodoryk”	brodnicki	Górzno	Górzno Park Linowy oraz Wioska Mydlarska
8	Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota”	nakielski	Mrocza	prace przy terenach zielenionych oraz sprzątanie pobudowlane i sprzątanie obiektów sportowych

9	Spółdzielnia Socjalna „Nasz Dom”	Miasto Bydgoszcz	Bydgoszcz	kompleksowe usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku domowym oraz Dzienny Dom Pobytu
10	Spółdzielnia Socjalna „Łubianka”	toruński	Wybcz	usługi gospodarki odpadami, usługi związane z zagospodarowaniem terenów, m.in. terenów zielonych i dróg, usługi sprzętowe
11	Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą „BUKO”	tucholski	Piła	Górnicza Wioska
12	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka ²⁰	bydgoski	Koronowo	usługi pielęgnacji i utrzymania zieleni oraz usługi brukarskie

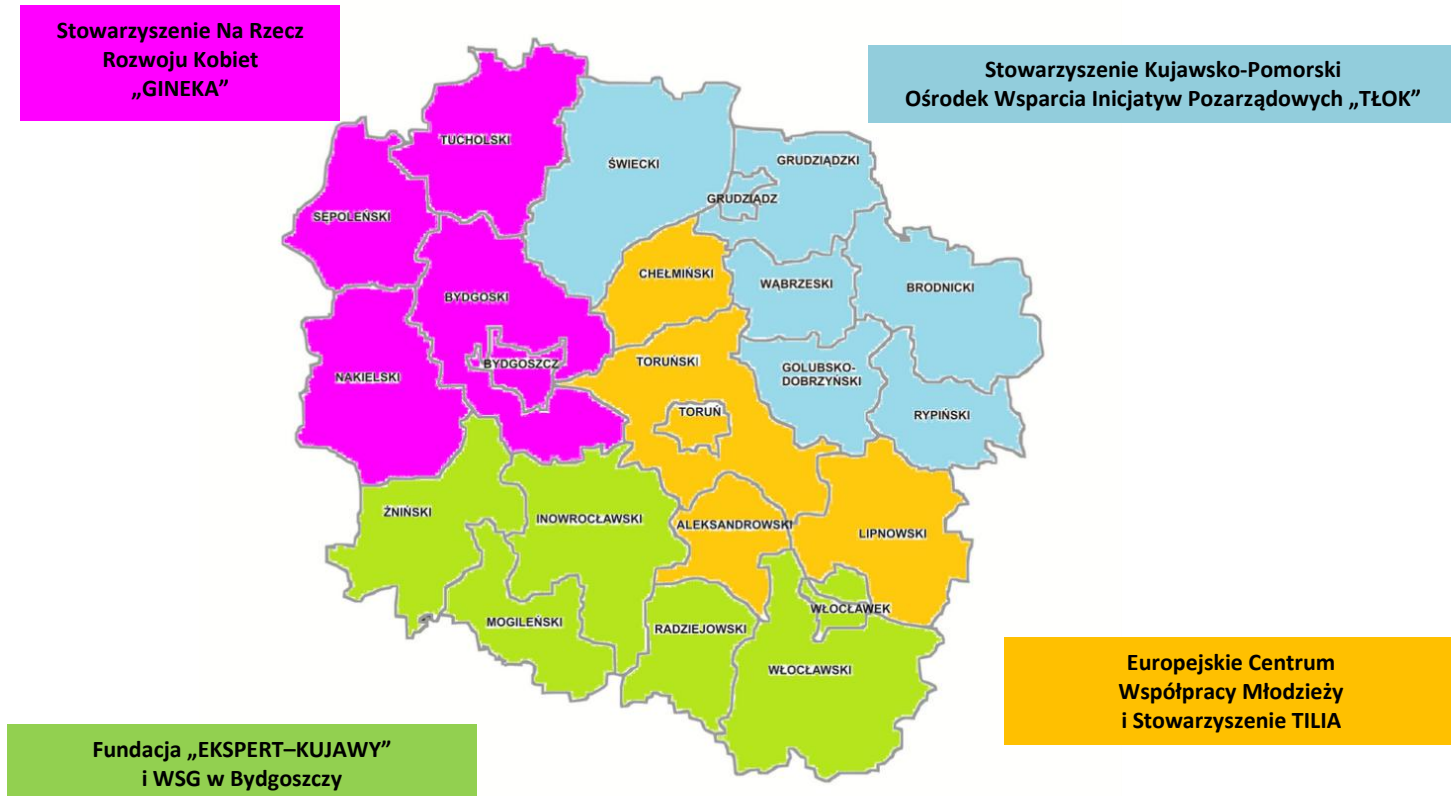
Na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu.

---

²⁰ Spółdzielnia Socjalna Koronowianka w dniu 8 grudnia 2016 r. została wyróżniona po raz drugi – rozszerzyła wniosek o kolejne świadczone przez siebie usługi.

Aneks nr 7 Baza OWES

Infrastrukturalne wsparcie ekonomii społecznej
w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 roku
- projekty w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego
na lata 2014-2020 /Poddziałanie 9.4.1/

- **SUBREGION 1** (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)
Beneficjent: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA
Tytuł projektu: Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV
Termin realizacji projektu: 01.06.2016 – 30.09.2019
- **SUBREGION 2** (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)
Beneficjent: Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenie TILIA
Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu
Termin realizacji projektu: 01.06.2016 – 31.05.2019
- **SUBREGION 3** (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)
Beneficjent: Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK
Tytuł projektu: OWES TŁOK
Termin realizacji projektu: 01.09.2016 – 30.09.2019
- **SUBREGION 4** (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)

Beneficjent: Fundacja Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy.

Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

Termin realizacji projektu: 01.07.2016 – 30.06.2019

Aneks nr 8 Skład osobowy Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej

Skład Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej²¹:

- 1) przedstawiciele strony samorządowej:
  - a) Piotr Całbecki, przedstawiciel Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - b) Adam Szponka, Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu,
  - c) Krystyna Żejmo-Wysocka, Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
  - d) Michał Heller, Naczelnik Wydziału Programowania Europejskiego w Departamencie Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
  - e) Violetta Weroniecka, Naczelnik Wydziału Rozwoju Gospodarczego w Departamencie Rozwoju Gospodarczego i Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
  - f) Karolina Kluth, przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu,
  - g) Barbara Moraczewska, Zastępca Prezydenta Miasta Włocławek ds. edukacji i spraw społecznych –przedstawiciel Konwentu Prezydentów Miast Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - h) Tadeusz Kacprzak, Wójt Gminy Inowrocław – przedstawiciel Konwentu Wójtów Gmin Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - i) Krzysztof Chodubski, Burmistrz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński – przedstawiciel Konwentu Burmistrzów Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - j) Dariusz Wochna, Starosta Aleksandrowski – przedstawiciel Konwentu Starostów Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - k) Anna Toby, Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi – przedstawiciel Konwentu Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie,
  - l) Jarosław Bochenek, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu,
  - m) Ewa Tadrowska, Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią;
- 2) przedstawiciele środowiska ekonomii społecznej z regionu:
  - a) Przemysław Kamycki, Kierownik Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu prowadzonego przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży,
  - b) Grażyna Burdzy, przedstawiciel Kujawsko Pomorskiego Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA,
  - c) Ewa Kwiesielewicz-Szyska, Prezes Stowarzyszenia Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych „Tłok”,

---

21 Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2016 roku. (Na podstawie Uchwał Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: nr 53/1936/15 z dnia 30.12.2015 r. w sprawie określenia składu osobowego Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej, oraz uchwał zmieniających : nr 53/1937/15 z dnia 30.12.2015 r., nr 19/591/16 z dnia 11.05.2016 r., nr 41/1624/16 z dnia 19.10.2016 r.).

- d) Jarosław Napierała, Kierownik Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Fundację Ekspert Kujawy oraz Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy,
  - e) Małgorzata Kowalska, Dyrektor CISTOR-u Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne – przedstawiciel instytucji zatrudnienia socjalnego – CIS,
  - f) Joanna Danicka, Zastępca Dyrektora CISTOR-u Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne – przedstawiciel instytucji zatrudnienia socjalnego – KIS,
  - g) Katarzyna Lubańska, Dyrektor Zakładu Aktywności Zawodowej w Drzonowie – przedstawiciel instytucji reintegracji społeczno-zawodowej – ZAZ,
  - h) Marek Fuerst, Kierownik WTZ Arkadia w Toruniu – przedstawiciel instytucji reintegracji społeczno-zawodowej – WTZ,
  - i) Paweł Chudek, Prezes Spółdzielni Socjalnej CULMEN – przedstawiciel spółdzielni socjalnych,
  - j) Lucyna Andrysiak, Przewodnicząca Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko Pomorskiego,
  - k) Katarzyna Lipowiec, Kierownik Biura Lokalnej Grupy Działania „Gminy Powiatu Świeckiego” - przedstawiciel Lokalnych Grup Działania,
  - l) Łukasz Mrozowicz, przedstawiciel Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- 3) przedstawiciele środowiska nauki i biznesu:
- a) prof. dr hab. Krzysztof Piątek, Kierownik Zakładu Polityki Społecznej Instytutu Socjologii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu,
  - b) dr Jolanta Laskowska, Zastępca Dyrektora Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania Wydziału Administracji i Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,
  - c) Janusz Pucek, Dyrektor Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.,
  - d) Hanna Łowicka, Dyrektor Biura Związku Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych w Bydgoszczy Sejmik Gospodarczy Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - e) Roman Rogalski, przedstawiciel Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego.